

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПОЛТАВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА МЕНІ ЮРІЯ КОНДРАТЮКА
Факультет філології, психології та педагогіки
Кафедра германської філології та перекладу

Рекомендовано до захисту

Протокол засідання кафедри № _____

від « _____ » _____ р.

Завідувач кафедри Воробйова О.С.

(прізвище та ініціали)

_____ (підпис)

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

На здобуття освітнього ступеня “Магістр”

**Особливості перекладу поезії Емілі Дікінсон з англійської на українську:
лінгвістичні та перекладацькі аспекти**

Виконавець:

Студент(ка) 6 курсу, групи 601-ФФ

Аббасова Діана Заурівна

(прізвище, ім'я, по-батькові)

Керівник роботи:

Павельєва Анна Костянтинівна,

к. філол. наук, доцент

(прізвище, ім'я, по-батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Рецензент: к. філол. н., доцент кафедри

германської та української філології ПДАУ

Мокляк О.І.

Підсумкова оцінка:

за національною шкалою: _____

кількість балів: _____

Підпис керівника _____

Полтава –2024

Реферат

МР: 72с., 7 рис., 65 джерел.

Об'єкт дослідження: поетичні тексти американської поетеси Емілі Елізабет Дікінсон.

Мета роботи: виявлення специфіки перекладу та пошук оптимальних варіантів при перекладі поетичних текстів.

Методи дослідження: описовий, порівняльний методи, методи аналізу і синтезу, пошуковий метод, метод класифікації та узагальнення.

Перший розділ дослідження розглядає теоретичні основи перекладу поетичних текстів, зокрема специфіку поетичного перекладу, його місце в загальній теорії перекладу, а також виклики, що виникають у процесі передачі рими, ритму, стилю та змісту. Аналізується творчість Емілі Дікінсон, ключові тематичні напрямки її поезії (смерть, природа, релігія, інтимні переживання), а також характеристики унікального стилю поетеси – символізм, ритм, образність. Розглядаються лінгвістичні аспекти перекладу її поезії, включаючи трансформації мовних засобів і складнощі відтворення емоційного навантаження. Окремо акцентується увага на стилістичних викликах, таких як збереження індивідуального стилю Дікінсон та відтворення її образності в українських перекладах.

Другий розділ присвячений практичному аналізу перекладів поезії Емілі Дікінсон на українську мову, зокрема огляду існуючих перекладів, порівнянню перекладацьких стратегій та оцінці їхньої ефективності у відтворенні оригіналу. Детально аналізуються конкретні переклади, зіставляються стилістичні, лексичні та граматичні особливості оригінальних текстів і їхніх українських адаптацій, а також розглядаються приклади успішних рішень та труднощів у перекладі. Особлива увага приділяється стратегіям перекладу, таким як доместикація та форенізація, їхній ролі у збереженні поетичної форми, ритму та рими, з метою оцінити загальну відповідність і якість адаптації.

ПОЕТИЧНИЙ ПЕРЕКЛАД, ЕМІЛІ ДІКІНСОН, ІДІОСТИЛЬ, ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ СТРАТЕГІЇ, РИТМ, СИМВОЛІЗМ, ОБРАЗНІСТЬ, ДОМЕСТИКАЦІЯ, ФОРЕНІЗАЦІЯ.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. Теоретичні основи перекладу поетичних текстів.....	9
1.1. Поетичний переклад: складний шлях між формою і змістом.....	9
1.2. За лаштунками поезії: життя і творчість Емілі Дікінсон	16
1.3. Голос самотності: поетичний світ Емілі Дікінсон.....	20
1.4. Стилiстичні виклики в перекладі.....	25
Висновки до розділу 1.....	31
РОЗДІЛ 2. Практичний аналіз перекладів поезії Емілі Дікінсон на українську мову	33
2.1. Огляд українських перекладів поезії Емілі Дікінсон.	33
2.2. Лінгвістичний аналіз конкретних перекладів	40
2.3. Перекладацькі стратегії та їх результати	59
Висновки до розділу 2.....	65
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ.....	66
SUMMARY.....	69
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ЛІТЕРАТУРНИХ ДЖЕРЕЛ	71

ВСТУП

Поезія Емілі Дікінсон є феноменом світової літератури, що вражає своєю лаконічністю, глибиною думок і нетрадиційним підходом до віршування. Її творчість не лише формує ключову частину американської літератури ХІХ століття, а й продовжує викликати інтерес літературознавців, критиків та перекладачів. Особливістю її поезії є глибока символіка, філософські роздуми та витончена емоційність, які створюють значні труднощі для перекладачів, прагнучи зберегти унікальну стилістику та зміст оригіналу.

Творчість Емілі Дікінсон досліджували як українські, так і зарубіжні літературознавці. Серед зарубіжних дослідників варто виділити Річарда Б. Сьюелла, чия праця *“The Life of Emily Dickinson”* [59] залишається класичним дослідженням біографії та творчості поетеси. Гелен Вендлер [62] вивчала символіку й метафори у творах Дікінсон, акцентуючи увагу на її унікальному стилі. Клерліна Вудс-Маршалл [65] та Крістофер Бенфей [43] досліджували інтертекстуальність її поезії та вплив культурних і літературних традицій. Махіла Аліпурдуар [41] та Мароті Гундейл [48] аналізували теми природи і кохання та смерті і часу в поезії Емілі Дікінсон, Айеша Ашраф [42] – репрезентацію смерті у віршах Емілі Дікінсон.

В українському літературознавстві важливими є праці таких дослідників, як Ірина Даниленко [9], яка вивчала специфіку перекладу творів Дікінсон на українську мову, Наталя Безреберна [2], яка досліджувала семантико-когнітивний аспект образів природи та засоби виразності в поезії Емілі Дікінсон як конституенти образу автора, Марія Борсук [6], яка вивчала теми природи та смерті у поезії Емілі Дікінсон, Лариса Белехова [4] з її компаративним дослідженням міфопоетики лірики Лесі Українки й Емілі Дікінсон та Олена Марченко [22], що аналізувала творчість поетеси в контексті американського трансценденталізму. Також слід згадати перекладацькі й літературознавчі роботи Андрія Содомори [36], який досліджував поезію Дікінсон з точки зору філософської глибини та стилістичної унікальності. Антоніна Івахненко [17]

присвятила свої наукові праці аналізу особливостей використання теми природи в поезії Емілі Дікінсон, а Ольга Костюк [19] – стилістичні особливості поезії Емілі Дікінсон.

Образні засоби поезії Емілі Дікінсон у поетичному перекладі вивчав А.А. Позіхайло [32], аналіз адекватності відтворення символіки віршів Емілі Дікінсон у перекладі проводила К.О. Панасенко [29].

Попри значний інтерес до творчості Емілі Дікінсон, вітчизняні перекладознавчі дослідження мають фрагментарний характер, зокрема, не завжди глибоко висвітлюються питання передачі символіки, емоційного контексту та ритмічних особливостей її віршів. Це обумовлює **актуальність дослідження**, спрямованого на аналіз особливостей перекладу її творів українською мовою.

Об'єктом дослідження є поетична творчість Емілі Дікінсон у контексті її перекладу з англійської на українську мову.

Предмет дослідження: специфіка перекладу англійської поезії Емілі Дікінсон українською мовою.

Мета дослідження: виявлення особливостей перекладу віршів Емілі Дікінсон та визначення підходів, які забезпечують адекватне відтворення її стилю в українському перекладацькому контексті.

Завдання дослідження:

- Опрацювати результати наукових досліджень, присвячених перекладу поезії.
- Проаналізувати ключові аспекти творчості Емілі Дікінсон, які впливають на переклад її творів.
- Дослідити лексико—семантичні та стилістичні особливості віршів Дікінсон.
- Провести аналіз перекладних стратегій, використаних українськими перекладачами.

- Здійснити порівняльний аналіз оригіналу та українських перекладів окремих віршів.
- Визначити труднощі й успішні рішення під час перекладу поезії Дікінсон.

Матеріал дослідження: оригінальні тексти віршів Емілі Дікінсон та їхні українські переклади.

Методи дослідження: описовий, порівняльний, методи аналізу і синтезу, компонентний аналіз.

Наукова новизна: вперше в межах українського перекладознавства здійснено комплексне дослідження перекладу поезії Емілі Дікінсон, зосереджене на її стилістичних і змістових особливостях, а також проаналізовано способи передачі символізму й багатозначності віршів.

Теоретичне значення: дослідження поглиблює розуміння особливостей перекладу поезії як виду перекладацької діяльності, а також слугує основою для подальших досліджень у цій галузі.

Практичне значення: результати можуть бути використані перекладачами, викладачами літературного перекладу, а також студентами та дослідниками, які цікавляться поетичним перекладом.

Структура роботи.

Робота включає вступ, два розділи з висновками до кожного, загальні висновки, резюме, список використаних джерел, а також перелік ілюстративних джерел.

У вступі висвітлено актуальність досліджуваної теми, визначено предмет, об'єкт, мету, завдання, наукову новизну, теоретичне і практичне значення роботи, а також описано методи дослідження і представлено інформацію про апробацію отриманих результатів.

Перший розділ розкриває проблеми, що виникають при перекладі поезії, огляд життя та творчості Емілі Дікінсон, аналізує специфіку поетичної форми,

висвітлює проблеми трансформацій при перекладі англомовної поезії на українську та збереження індивідуального стилю поетеси.

Другий розділ аналізує існуючі переклади поетеси на українську мову, визначає успішність відтворення оригіналу в українському перекладі, проводить порівняльний аналіз оригіналу та перекладів окремих віршів Емілі Дікінсон, показує приклади успішних перекладів та труднощі при адаптації на українську мову.

Загальний обсяг роботи складає 72 сторінки, список використаних джерел налічує 65 позицій.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПЕРЕКЛАДУ ПОЕТИЧНИХ ТЕКСТІВ

1.1. Поетичний переклад: складний шлях між формою і змістом

Поетичний переклад – це складний процес перетворення поетичного твору з однієї мови на іншу. Його метою є передача не лише змісту, а й художніх особливостей оригіналу, таких як ритм, рима, образність та стилістичні прийоми. Переклад – мистецтво, висока самодостатня цінність. У ньому вирішуються не тільки практичні завдання інформаційного, просвітницького плану, але і (що найважливіше) творчі надзавдання як історико-культурного, так і філологічного порядку – в самих різних аспектах [31].

Одним із ключових аспектів поетичного перекладу є ретельний аналіз та відтворення ритміко-мелодичної структури тексту, а також звукових та візуальних образів, що формують його унікальність. Крім передачі семантичного змісту, адекватний переклад має за мету збереження емоційно-естетичної функції поетичного твору, що значно ускладнює цей процес.

Проблема якісного поетичного перекладу виникла ще в Середньовіччі, однак особливої гостроти набула в XVIII-XIX століттях, коли дослідники звернули увагу на необхідність передачі національно-культурних особливостей поетичних творів. Ця проблема залишається актуальною й донині, оскільки поезія є глибоким відображенням культурної спадщини автора.

Враховуючи специфіку поетичного тексту, а саме його формальні характеристики (розмір, рима тощо), перекладач повинен приділяти особливу увагу збереженню цих елементів, щоб забезпечити адекватне сприйняття твору читачем.

М. Рильський писав з приводу поетичного перекладу: «Вважаю неможливим, як дехто цього вимагає, щоб автор поетичного перекладу, отже й

сам поет, цілком забув про себе, цілком підкорився індивідуальності іншого поета. Це навіть, здається мені, небажано: таким способом можна стерти пилки з крилець того метелика, що зветься поезією» [34, с. 240].

Місце поетичного перекладу в загальній теорії перекладу є вагомим та особливим, так як цей вид перекладу потребує від перекладача не тільки докладного відтворення суті, а й збереження естетичної цінності, темпу, рими та стилістичних особливостей автентичного твору. Поетичний переклад комбінує в собі лінгвістичні, культурні та літературні елементи, що робить цей вид перекладу одним із найскладніших. У загальній теорії перекладу поетичний переклад досліджується як окрема галузка, яка потребує специфічного підходу через високу значущість форми та емоційного впливу в поетичних текстах. Важливо, що різниця від інших видів перекладу позначається в тому що тут вагомі не тільки лексичні відповідники, а й передача ритму, звукових повторів, символіки та культурного контексту.

Хоч поетичний переклад передає концептуальний зміст твору, він не зберігає емоційну насиченість оригіналу, тому перед перекладачем постає задача не тільки передати зміст, а й відтворити настрій твору, що є непростим завдання через необхідність передати як форму, так і емоційний тон оригіналу.

Ще одна важлива проблема – це пошук лексичних еквівалентів. Тут слід враховувати відмінності у значенні слів у різних мовах. Переклад поезії має суттєву відміну від перекладу прози, так як сама суть поетичного твору помітно відрізняється від суті прозового твору [28]. Отже, поетичний переклад є відтворенням метричної структури з відповідними словами, що відображають зміст оригіналу. Для досягнення цієї відповідності перекладач повинен забезпечити правильне розміщення слів та збереження смислових та ритмічних акцентів. При перекладі поетичного тексту важливо зберегти елемент, що дозволяє досягти еквівалентності з оригіналом. Через прийом інтерпретації, а також вплив етнокультурних особливостей самого перекладача, переклад зазвичай відрізняється від оригіналу. Індивідуально-авторське світобачення

набуває в тексті перекладу відображеного характеру, стає більш суб'єктивним і відображає риси культури перекладача. Таким чином, можна зробити висновок, що поетичний переклад акцентує увагу на фігуративності та стилістичні особливості. Для досягнення якісного перекладу необхідного застосувати концептуальний аналіз трансформацій, що виникають у процесі перекладу з однієї мови на іншу.

I. М. Гольтер зазначає, що «переклад поетичних текстів вимагає того ж глибокого стилістичного аналізу матеріалу. Це необхідно для розуміння того, в чому полягає індивідуальна своєрідність» [8, с. 57]. Поетичний ритм та рима задають композицію та ліричний фон вірша. Під час перекладу часто виникає питання: чи витримувати точний ритм і римування навіть якщо це потребує зміни лексичних одиниць. В окремих випадках перекладач може відступати від синтаксису або замінювати слова задля досягнення правильного звучання, але це має вплив на автентичність перекладу. Оскільки поетичні тексти включають метафори, ідіоми та культурно забарвлені образи, які можуть бути незрозумілими або навіть непідходящими в іншій культурі, перекладач має підібрати еквіваленти, які відтворюють ефект оригіналу, але з урахуванням культурного контексту.

Додатковим викликом для перекладача є необхідність зберегти оригінальну емоційну наповненість та образність твору. Переклад поетичних текстів – це завжди баланс між формою і змістом, де перекладачеві часто доводиться шукати компроміси. За словами Т. Некряч, перекладач має «з легкістю фокусника володіти всіма прийомами, що дозволяють знайти єдині вірні – ніжні, хвилюючі, захоплюючі чи гнівні – слова, які роблять поезію поезією. Оволодіти мовою поетичних асоціацій, витонченою системою метафоричного мислення, проникнути у внутрішній смисл слів, зрозуміти значення форми – все це необхідно, аби відтворити рядки, які припали до душі» [25, с. 123]. При цьому важливо зберегти авторський стиль і тональність, адже надмірна зміна лексичних

одиниць чи відступ від синтаксису можуть призвести до втрати унікальної поетичної атмосфери оригіналу.

Інша складність полягає у збереженні культурних кодів і символів, що містяться в оригіналі, особливо якщо вони мають специфічне значення для культурного контексту автора. У деяких випадках перекладачеві необхідно адаптувати ці елементи, зберігаючи основний посл, але пристосовуючи його до культурних особливостей мови перекладу. Беззаперечно, повнота передачі змісту оригіналу в перекладі являється найважливішою – це найбільш «власне перекладацьке» нормативною вимогою до перекладу. Еквівалентність перекладу оригіналу є і найбільш об'єктивним критерієм для характеристики результатів діяльності перекладача [23].

Таким чином, поетичний переклад є творчим процесом, де є потреба не тільки врахувати структурні, а й емоційні, культурні та стилістичні нюанси, намагаючись донести до читача дух і красу оригіналу. Цей процес включає також інтерпретаційні рішення, адже іноді єдиний спосіб передати багатозначність оригіналу – відшукати нові, близькі за значенням образи, що відповідають духу і стилю автора.

Поетичний ритм та рима задають композицію та ліричний фон вірша. Під час перекладу часто виникає питання : чи витримувати точний ритм і римування навіть якщо це потребує зміни лексичних одиниць. В окремих випадках перекладач може відступати від синтаксису або замінювати слова задля досягнення правильного звучання, але це має вплив на автентичність перекладу.

Поетичні тексти включають метафори, ідіоми та культурно забарвлені образи, які можуть бути незрозумілими або навіть непідходящими в іншій культурі. Перекладач має підібрати еквіваленти, які відтворюють ефект оригіналу, але з урахуванням культурного контексту.

Специфіка поетичного перекладу полягає у тому, що перекладач має ніби стати автором, приймаючи його манери і мову, інтонацію та риму, встановити еквівалентність між оригіналом та перекладом, відтворити в перекладі єдність

форми та змісту, тобто донести до читача тонкі нюанси творчого задуму автора [12].

На думку мовознавців, інша складність полягає у збереженні культурних кодів і символів, що містяться в оригіналі, особливо якщо вони мають специфічне значення для культурного контексту автора. У деяких випадках перекладачеві необхідно адаптувати ці елементи, зберігаючи основний посил, але пристосовуючи його до культурних особливостей мови перекладу. Однак це створює ризик втрати автентичності, що може вплинути на сприйняття твору аудиторією.

Таким чином, поетичний переклад є творчим процесом, де є потреба не тільки врахувати структурні, а й емоційні, культурні та стилістичні нюанси, намагаючись донести до читача дух і красу оригіналу. Цей процес включає також інтерпретаційні рішення, адже іноді єдиний спосіб передати багатозначність оригіналу – відшукати нові, близькі за значенням образи, що відповідають духу і стилю автора.

Літературна та лінгвістична відповідність в поетичному перекладі –це два основних моменти, які перекладач має брати до уваги задля того щоб залишити як зміст, так і цінність оригінального тексту. При перекладі поезій важливо не лише передати зміст, а й художню форму та стиль, що створює емоційний та культурний вплив.

Літературна відповідність спрямована на відображення стилю і форми оригінального тексту. Завдяки цьому зберігається ритм, рима, образність і структура, яка показує майстерність автора. Також дуже важливо передати стилістичні образи, метафори і символи, які залишають за собою специфічний “почерк” оригіналу. Складність полягає в тому, що зазвичай перекладач має шукати інакші засоби вираження щоб адаптувати стиль під мову перекладу.

Крім того, літературна відповідність передбачає передачу тональності та настрою, які є невід’ємними частинами стилю автора. У поетичному перекладі важливо передати не тільки зміст, а й емоційну глибину та ритм, що надають

твору особливої звучності. Це означає, що перекладач має не лише відшукати еквіваленти для метафор і символів, але й створити образну систему, яка б звучала природно для читачів мови перекладу.

Завдання перекладача полягає в налагодженні втраченої комунікації між поетом і читачем через різницю мов, часу, місця та поетичної традиції. За словами Андре Лефевра, завдання перекладача полягає у встановленні комунікативного каналу, який забезпечить існування художнього тексту в мові перекладу як «літературно значущого та ціннісного» [53, с. 13–14].

Таким чином, переклад літературного твору стає не просто відтворенням тексту, а його інтерпретацією, що поєднує у собі точність та творчий підхід. Це дозволяє зберегти автентичність твору й водночас забезпечити його глибоке розуміння читачем іншої культури та мови.

Також однією із відмінних рис перекладу поезії є наявність у тексті значної кількості фразеологізмів та гри слів. Вони додають тексту особливого колориту, відображаючи культурні особливості й унікальні мовні звороти. Проте, такі елементи часто складні для перекладу, оскільки їх буквально відтворення може не передати повністю задуму автора або втратити свій смисловий відтінок. Річ у тім, що зрозуміти суть ідіоми із конкретного виразу не завжди можливе – важливо знати контекст у якому фразеологізм вживається. Зазвичай, такі вирази відносяться до думок, які треба застосовувати до конкретних ситуацій. Саме такі ідіоми не тільки дають можливість скласти уявлення про культуру, а й цікаві з лінгвістичної точки зору [27]. Важливо також передати гру слів, адже вона часто створює додатковий рівень значення або ж гумору, що підкреслює індивідуальність стилю автора. Для цього перекладачеві потрібно ретельно підбирати лексичні та стилістичні засоби мови перекладу, щоб відтворити багатозначність, гру ритмів чи звуків, зберігаючи при цьому природність та виразність тексту.

Якість поетичного перекладу прямо залежить від творчих здібностей перекладача. Це означає, що для створення перекладу, який зберігатиме силу і

виразність оригіналу, необхідні письменницькі навички. Завдання полягає в тому, щоб передати емоції, атмосферу та враження, що залишає твір, а це доступно далеко не кожному.

Крім того, ще однією особливістю перекладу художніх творів є обов'язкове дотримання стилю і культурних особливостей тієї епохи, до якої належить твір. Перекладач повинен глибоко розуміти культурний контекст, побутові деталі й особливості життя того часу, щоб як найкраще відтворити атмосферу та зміст оригінального твору.

Підсумовуючи вищесказане, можна зазначити, що поетичний переклад є унікальною формою художньої інтерпретації, яка поєднує в собі складність лінгвістичного відтворення, естетичний аналіз та глибоке розуміння культурного контексту. Основна мета перекладача полягає у збереженні змісту, форми, ритму та стилістичних особливостей оригінального тексту, що є винятково складним завданням, враховуючи специфіку поетичного жанру.

Ритм, рима, образність, символіка та емоційна насиченість тексту формують багатогранну структуру, яку потрібно адаптувати до іншої мови без втрати оригінальної естетики. Перекладач часто опиняється перед вибором між буквальною точністю та збереженням художнього впливу, що вимагає від нього творчого підходу та письменницьких навичок. У результаті переклад стає не лише відтворенням тексту, а й новим літературним твором, що одночасно зберігає дух оригіналу та пристосовується до культурних особливостей іншої аудиторії.

Поетичний переклад також є своєрідною формою культурного діалогу, що дозволяє передати красу й унікальність однієї літературної традиції іншій. Він відкриває доступ до глибокого розуміння іншомовної культури, збагачуючи як читачів, так і самих перекладачів. Проте цей процес часто супроводжується компромісами, адже ідеальної еквівалентності досягти неможливо.

Таким чином, поетичний переклад є складним і багатогранним мистецтвом, яке вимагає від перекладача не лише глибоких знань мови й

культури, але й творчого таланту. Це процес, у якому літературна, лінгвістична та культурна відповідність гармонійно поєднуються, щоб зберегти не тільки зміст, а й емоційний вплив, естетичну цінність і дух оригінального тексту.

1.2. За лаштунками поезії: життя і творчість Емілі Дікінсон

Переклад поезії Емілі Дікінсон є багатограним процесом, який поєднує в собі лінгвістичні, культурні та художні аспекти. Її вірші, насичені символізмом, унікальним ритмом і метафоричністю, потребують від перекладача не тільки глибокого розуміння змісту, а й уміння відтворити художній стиль та емоційну насиченість оригіналу.

З огляду на специфіку творчості Дікінсон, перекладачеві доводиться вирішувати складні завдання. Однією з головних проблем є пошук лексичних і стилістичних еквівалентів, які відповідали б як змісту, так і художній формі оригінального тексту. Важливим аспектом є передача ритму та рими, які задають унікальний ліричний фон творів. Перекладач має зберігати баланс між формою та змістом, намагаючись уникнути втрати естетичної цінності тексту.

В процесі перекладу поезій Емілі Дікінсон важливо враховувати культурні, історичні контексти, а також важливо відтворити її афоричність, так як це робить Марія Габлевич [61]. Елементи, які є органічними для американської культури XIX століття, можуть бути менш зрозумілими для сучасного українського читача, що потребує від перекладача інтерпретації та адаптації. У цьому контексті ключовою стає здатність зберігати автентичність твору, не порушуючи його емоційного й художнього впливу.

Переклад поезії Емілі Дікінсон є не лише викликом, але й можливістю для перекладача проявити творчу майстерність. Відтворення її віршів українською мовою розширює горизонти літературного діалогу між культурами, дозволяючи українському читачеві проникнути у світ глибоких роздумів і чуттєвої краси, властивих творчості цієї видатної поетеси.

Емілі Елізабет Дікінсон (Emily Elizabeth Dickinson) – американська поетеса, людина унікальної, загадкової і дивної долі. Емілі Дікінсон народилась взимку 1830 року в місті Амхерст, США. У 14 років Емілі пережила втрату – померла її двоюрідна сестра Софія Голланд, що стало для неї справжнім потрясінням. Її замкнутість занепокоїла батьків, і, щоб допомогти донці справитися з болем, вирішили відправити її до Бостона. Після закінчення школи Емілі вступила до жіночої семінарії в Маунт-Лайоні, але згодом, через невідомі обставини, припинила навчання і поїхала додому [13].

У 1855 році Емілі разом із батьком, який був конгресменом, відвідали Вашингтон і Філадельфію. Емілі ніколи не була заміжня, але підтримувала близькі стосунки з кількома людьми, які мали значний вплив на її творчість. Одним з них був Леонард Хамфрі, директор Бостонської школи, а також адвокат Бенжамін Франклін Ньютон, який познайомив її з творами Вордсфорта та Емерсона.

Емілі цікавилася й творчістю інших письменників, таких як Лідія Марія Чайлд та Генрі Лонгфелло, а особливе враження на неї справив роман “Джейн Ейр” Шарлотти Бронте. Натхненна персонажем Сент-Джоном Ріверсом, вона назвала свою собаку Карло. Життя Емілі було наповнене радісними моментами, святами і суспільними подіями, навіть після втрати Леонарда Хамфрі – наставника, якого вона глибоко поважала. У листі до своєї подруги Абії, Емілі висловлювала великий сум, називаючи сльози своїм єдиним даром, який вона може залишити покійному наставнику.

Найбільше листів Дікінсон адресувала Сюзан, яка згодом стала дружиною її брата Вільяма. Емілі продовжувала тепло відноситися до обох, а Сюзан була для неї музою та близьким другом. Протягом 1850-х років стосунки Емілі Дікінсон із Сюзан Гілберт були найбільш міцними та глибокими у її житті. Емілі надіслала Сюзан понад 300 листів – більше, ніж будь-якому адресату. Для Дікінсон Сюзан була не лише близькою подругою, а й натхненницею і

порадницею письменниці. Емілі цінувала думки Сюзан щодо своїх віршів, часто враховуючи її редакційні поради [35].

Через хронічну хворобу матері Емілі взяла на себе обов'язки з ведення господарства в садибі Армхерст. У цей час вона активно працювала над своєю творчістю, упорядковуючи написані раніше твори. Проте страх критики стримував її від публікації. Вона вела замкнений спосіб життя: носила білий одяг, уникала публіки, спілкувалась з людьми здебільшого через закриті двері. Емілі також листувалась з іншими, але часто хворіла, не знаючи точно, на що саме.

Чорна смуга в житті поетеси посилилася через втрати – смерть батьків, друзів і племінника. У цей час вона створила низку віршів, серед яких – «Ось усе – що принесла я тобі», «Подруга поетів – Осінь минула...», «Як змінився кожний пагорб!..», «Я дізнаюсь – чому?..», «Я п'ю з перлових кружок...», «Цивілізація жене Леопарда» та інші [45].

З середини 1850-х років мати Емілі Дікінсон через різні хвороби була фактично прикута до ліжка, протягом 30 років, аж до своєї смерті у 1882 році. З погіршенням стану матері домашні обов'язки все більше лягли на Емілі, і вона була змушена залишатися в домі Гоумстед. Все більше усамітнюючись, вона влітку 1857 року почала роботу, яка стала основою її творчої спадщини. Найінтенсивніший період її поетичної діяльності припав на 1861-1865 роки, коли вона переглянула свої попередні вірші і почала створювати чистові копії, збираючи їх в рукописні книги. За період з 1858 по 1865 Дікінсон створила 40 брошур, які містили 800 віршів. Ніхто не знав про ці рукописи аж до її смерті.

Продовжуючи писати в останні роки, Емілі Дікінсон перестала редагувати та систематизувати свої вірші. Вона також просила свою сестру Лавінію пообіцяти спалити її папери після смерті, проте Лавінія не виконала обіцянки, завдяки чому творчість Дікінсон стала відомою світу.

1880-ті стали важкими для родини Дікінсон. Низка втрат послабила Дікінсон: її мати померла 14 листопада 1882 року, а вже наступного року, втративши улюбленого племінника Гілберта, Емілі відчула, що її світ

зруйнувався. Восени 1884 вона зізналася в листі, що «Смерті були для мене надто глибокими, і перш ніж я змогла вилікувати своє Серце з однієї, настала інша» [57] для неї, і писала, що кожна нова втрата приходила до того, як вона встигла оговтатися від попередньої. Того літа вона зауважила, що на неї “насувається велика темрява”, і одного дня знепритомніла на кухні під час випічки. Вона залишалась непритомної до ночі, а згодом її здоров’я залишалось ослабленим протягом тижня.

Кілька місяців Емілі була прикута до ліжка, а 15 травня 1886 року, після кількох днів загострення симптомів, Емілі Дікінсон померла у віці 55 років.

Життя Емілі Дікінсон, яке відзначалося замкнутістю і водночас інтенсивною внутрішньою творчою діяльністю, є ключем до розуміння її поезії. Її ізолюваність, трагічні втрати та самозаглибленість відобразилися в її віршах, сповнених суму, надії, філософських роздумів і природної краси. Водночас ця ізоляція дозволила їй створити унікальний, неповторний світ, який тепер став частиною світової літературної спадщини.

Головним завданням перекладача є збереження естетичної цінності, ритму, образності та символізму, які характеризують стиль Дікінсон. Водночас необхідно враховувати культурні та історичні контексти, які формували її творчість. Її твори насичені алюзіями, специфічною лексикою та оригінальними метафорами, які вимагають делікатного підходу. Перекладач повинен прагнути досягти гармонії між формою і змістом, щоб не втратити ні глибини думки, ні художньої виразності.

Крім того, важливим аспектом є інтерпретація тих елементів, які можуть бути менш зрозумілими сучасному українському читачеві. Це особливо стосується культурних реалій, образів і символів, які були природними для середовища XIX століття в Америці, але потребують адаптації або пояснення для аудиторії іншої країни й епохи.

Таким чином, переклад поезії Дікінсон є складним, але неймовірно захоплюючим завданням. Це не просто технічний процес перенесення тексту з

однієї мови на іншу, а глибокий акт співтворчості, який дозволяє українському читачеві відкривати для себе світ Дікінсон, занурюючись у її глибокі роздуми й витончену художню мову. Кожен переклад – це крок до розширення культурних меж, що робить творчість цієї видатної поетеси доступною для нового покоління читачів.

1.3. Голос самотності: поетичний світ Емілі Дікінсон

Після смерті Емілі Дікінсон у її архіві було знайдено чималу колекцію творів, яка налічувала 1800 віршів, що були зібрані в численних зошитах та на окремих листах. Ця величезна колекція була опублікована вже після її смерті, і цей процес тривав майже століття, оскільки збереження особливостей стилю, ритму та пунктуації поетеси вимагало значної уваги. За її життя ж було опубліковано лише 6 віршів, але вони не привернули великої уваги сучасників. Після смерті Емілі Дікінсон її твори зазнали значних редакторських змін. Редактори намагались привести їх у відповідність з поетичними нормами того часу та усунути будь-які натяки на лесбійські мотиви в текстах [15].

Поезія Емілі Дікінсон вирізняється самобутністю, оригінальністю та глибоким новаторством. Її стиль характеризується не тільки технічними, а й філософськими експериментами. Дікінсон черпала натхнення у творчості англійських романтиків, зокрема Джона Кітса, добре знала Біблію, твори Шекспіра та особливо цінувала філософію Ральфа Волдо Емерсона, чия концепція самопізнання значно вплинула на її світогляд. Її вірші – зазвичай лаконічні мініатюри без чіткої сюжетної лінії, які передають особисті враження і афористично висловлюють думки про Бога, любов, смерть та екзистенційні питання.

Поезію Емілі Дікінсон можна поділити на три основних періоди, кожен з яких має свої характерні риси:

- До 1861 року: ранні вірші Дікінсон, як зазначає Томас У. Форд, часто відрізняються сентиментальністю та дотримання поетичних форм [47].

Основними темами були особисті стосунки, зокрема страх втрати дружби з Томасом Г. Джонсон, який згодом видав вірші Емілі Дікінсон, стверджує, що до 1858 року можна датувати лише п'ять її віршів, два з яких є валентинками, написані в легкому та жартівливому стилі, два інших – звичайні тексти, які написані її брату Остіну [51]. П'ятий вірш, який починається рядком “У мене є пташка навесні”, висловлює сум і страх втратити дружбу та був надісланий Сюзан Гілберт [58].

- У 1858 році Дікінсон почала формувати свої твори у невеликі книжечки, які вона зшивала власноруч і називала брошурами (fascicles).
- 1861–1865 роки: цей період став найбільш плідним і найбільш творчим. Емілі в своїй творчості активно розкривала теми природи, життя та смертності. За підрахунками Томаса Г. Джонсона, у 1860 році Дікінсон написала 35 віршів, у 1861 – 86, у 1862 – 366, у 1863 – 141, у 1864 – 174. У цей час її поезія досягла найвищої майстерності та насиченості [51].
- Після 1866 року: продуктивність Дікінсон значно знизилась, і вона написала лише третину своїх творів. У цей період поетеса більше не збирала свої вірші у брошури, що свідчить про певний спад у творчій активності.

Технічно поетеса також експериментувала із строфікою: використовувала як вільний вірш без рими, так і класичні римовані форми, що іноді порушують ритм і синтаксичні структури, додаючи твору драматизму. Дікінсон часто зверталась до одно–та двоскладових слів, уникаючи розлогих описовів на користь насичених, метафоричних образів. Її метафори побудовані на складних асоціаціях, залишаються «темними» і викликають потребу бути розшифрованими, що створюють напружену і суперечливу картину світу.

Свою поезію вона називала «посланням до світу», не очікуючи зворотного відгуку. Проаналізувавши, можна зазначити, що Дікінсон майстерно передала тонкі переживання жіночої душі, яка проходить шлях ілюзій та розчарувань до нової форми буття, здобуваючи глибоке особистісне відродження [14].

Поезія Емілі Дікінсон охоплює кілька глибинних тематичних напрямів, які вона досліджувала у своїх творах: смерть, природа, релігія та інтимні переживання. Ці теми є відображенням її внутрішнього світу, глибоких емоцій та світогляду. Її багата уява, зосередження на природі і використання символізму створюють романтичний настрій в поезіях, які б в іншому випадку базувалися б на реалізмі.

Поетеса нечасто відображає природу в негативному ключі; для неї природа асоціюється з чимось позитивним. Прості об'єкти природи надзвичайно захоплюють поетесу і наповнюють її життя барвами. Але в подальший період Дікінсон можна помітити темну сторону природи. Рослини, дерева, явища природи є особистостями, мають інтелект, дещо схожі на людей [50, с. 46].

Смерть є однією із найважливіших тем у творчості Дікінсон, яку вона досліджує з різних сторін. Часто тема смерті зображена у її віршах як неминучий етап життя, і, хоча вона може бути лячною, Дікінсон бачить у ній певну таємничу красу. Вона використовує образ смерті як мандрівку чи зустріч, зображуючи її не тільки як кінець, але і як своєрідне «перетворення».

Поетеса відносить смерть до фізичного явища. У своїх творах про смерть вона має намір драматизувати смерть як подію, прагне передати конфлікт чи напругу. Надзвичайна зацікавленість смертю може свідчити про пуританське оточення Дікінсон. Для пуритан смерть – це кульмінація життя і її треба тріумфально. Хоч Емілі Дікінсон надзвичайно цікава тематика смерті, вона її ніколи не прославляла [41].

Природа у Дікінсон є символічною, часто слугує дзеркалом до людського життя. Через опис птахів, квітів, пори року, вона передає спокій, вічність або скороминучість життя. Дікінсон уникає традиційної романтичної ідеалізації природи, натомість показує її реалістичною, деколи навіть суворою.

Релігійні мотиви присутні в багатьох творах поетеси, однак її відношення до релігії було складним і неоднозначним. Вона ставила під сумнів традиційні релігійні догми та сприймала духовність як особистий пошук істини. Її поезія

часто зосереджується на стосунках людини з Богом і внутрішніх конфліктах, які виникають на цьому шляху. Емілі Дікінсон часто використовує образи із Біблії і відображає своє бачення, де світ – це рай, а природа має піднесене значення [42].

Інтимні почуття, зокрема кохання, займають важливе місце в її творчості. Проте Дікінсон зображує кохання не як радісну подію, а як сильне, іноді навіть трагічне переживання, що супроводжується почуттям втрати, самотності чи недосяжності. Це емоційне напруження і щирість почуттів є характерним для її поезії. Також вчені припускають, що Дікінсон мала романтичні почуття до своєї невістки – Сьюзан Гілберт [55].

Особливий інтерес викликають вірші, в яких Емілі Дікінсон висловлюється від власного імені. Однак такі твори не слід розглядати як автобіографічні, адже в них простежується своєрідна компенсація її відчуженості від оточення. Через дефіцит спілкування вона наче створює уявних друзів у своїх поетичних творах. Це ліричне «Я» виконує роль когнітивного елемента її стилю, надаючи поезіям особливого стилю, а читачам – можливість проникнути у внутрішній світ поетеси та зрозуміти її особисті внутрішні переживання. Твори Дікінсон не мають назв та вирізняються частотою вживання тире замість пунктуаційних знаків. Також неподібною рисою є написання іменників та особових займенників з великої літери.

Дікінсон черпала натхнення з англійської романтичної традиції, Біблії та філософії, проте її поетичний стиль є новаторським і неповторним. Застосування нестандартної пунктуації, відсутність чітких сюжетів, використання метафоричного мислення та філософські експерименти створюють атмосферу інтимності й водночас універсальності її поезії. Її твори, зосереджені на таких темах, як смерть, природа, релігія та кохання, ставлять питання, які залишаються актуальними для читачів у всьому світі.

Життєвий шлях Емілі Дікінсон також залишається невід'ємною частиною її творчості. Пережиті втрати, ізоляція та глибокий емоційний зв'язок із близькими вплинули на зміст та характер її поезії. Самотність сприяла

внутрішньому самоосмисленню, що відобразилося у відвертості, інтимності й філософській насиченості її віршів.

Творчість Дікінсон – джерело натхнення для літературознавців, перекладачів та читачів. Її поезія – це не лише текст, але й глибоке послання, що відкриває нові горизонти у розумінні людських переживань, питань буття та культурного діалогу. Майстерність Дікінсон полягає у тому, що її творчість залишається живою і значущою для сучасності, тоді як її поетичний голос продовжує звучати в серцях багатьох поколінь.

Підсумовуючи вищесказане, можна сказати, що творчість Емілі Дікінсон – це унікальне явище у світовій літературі, яке вражає своєю багатогранністю, емоційною глибиною та оригінальністю. Поезія Дікінсон, що поєднує новаторські техніки з філософськими роздумами, залишається складним об'єктом для перекладу через її мовну лаконічність, багатшаровість образів та унікальний ритм. Незважаючи на життєву ізоляцію, яка характеризувала долю поетеси, її творчість вирізняється багатством внутрішнього світу, гостротою розуму та глибоким інтелектуальним підґрунтям, що створює серйозний виклик для сучасних перекладачів та дослідників.

1.4. Стилiстичнi виклики в перекладi

Вiдтворення iндивiдуального стилю автора є одним з найскладнiших завдань у галузi перекладознавства. Перекладач має не лише передати змiст поетичного твору, а й зберегти його ритм, риму, строфiчну структуру, а також вiдтворити авторський стиль. Окрiм цього, потрiбно дотримуватися форми i змiсту оригiналу, враховуючи культурнi та соцiокультурнi особливостi, а також унiкальний iдiостиль автора. Через труднощi у збереженнi форми чи змiсту оригiналу в перекладi часто виникає потреба у змiнах, що можуть спричинити лексичнi втрати. Завдання ускладнюється ще й тим, що англiйська та українська мови належать до рiзних типiв мов, через що iснують суттєвi розбiжностi у граматицi та синтаксисi, якi також потрiбно враховувати [24].

Через ці розбіжності переклад поетичного тексту часто відрізняється від оригіналу, що може призводити до втрат у передачі емоційного змісту. Семантичний аспект також вимагає уваги: вибір точного еквівалента є складним через вплив культурних і історичних чинників.

Безсумнівно, у поезії формальним елементам приділяється більше уваги, ніж у прозі. Тому під час перекладу поетичних творів перекладачеві необхідно зберегти метричну форму, підібрати відповідні слова і грамотно розподілити їх по строфах, дотримуючись структури оригіналу. При цьому важливо зберегти авторський стиль, щоб передати емоційний вплив твору на читача, оскільки саме ця функція є однією з ключових у поезії.

Коли перекладач прагне передати всі смислові елементи тексту, це може спричинити певні зміни у формі. У поетичному творі формальні елементи мають не лише структурне, а й естетичне та змістове значення. Однак не можна стверджувати, що зміст завжди поступається формі. Навпаки, зміст у перекладі часто адаптується до формальних вимог. Тому повністю відтворити і зміст, і форму в поетичному перекладі вдається лише у виняткових випадках.

Зазначимо, що для успішної передачі не лише поетичної мови оригінального твору, а й точного відтворення індивідуального стилю автора, важливим є використання прагматичної адаптації. Саме вона враховує такі аспекти, як лінгвістичні відмінності між мовами, адекватність та еквівалентність перекладу, а також здатність перекладача адаптувати текст до культурних реалій і мовних норм цільової мови.

Творчість Емілі Дікінсон – однієї з найунікальніших і найзагадковіших постатей у світовій літературі – залишається малодослідженою з точки зору лінгвістичних аспектів. Її спадщина налічує 1775 віршів та 1049 листів, які становлять невід'ємну частину її творчого доробку. Біографічні відомості та листування Дікінсон є ключем до розуміння її поезії, оскільки поетеса однаково ретельно підходила як до написання віршів, так і до створення листів. Її твори

часто характеризують як «листи до світу», що свідчить про їхній інтимний і глибоко особистісний характер.

Одним із центральних методів вивчення поезії Емілі Дікінсон є лінгвостилістичний аналіз. За визначенням Т. Єщенко, лінгвостилістичний аналіз полягає у виявленні системи категорій тексту, аналізі мовних складників його змісту й форми, а також вивченні зв'язків між окремими частинами тексту [16]. Його метою є дослідження мовних особливостей художнього твору на всіх рівнях з метою розкриття їхньої ролі у передачі змісту.

Основними етапами лінгвостилістичного аналізу є:

1. Визначення загальної художньої ідеї тексту, що включає розуміння емоційного змісту, авторської оцінки подій, персонажів чи явищ.
2. Аналіз мовних засобів на лексичному, граматичному, тропейчному, метричному та фонетичному рівнях, які підтверджують художню ідею твору.

I. Кочан наголошує, що аналіз мови художнього твору зосереджується на вивченні способів образно-естетичного використання автором мовних елементів, а також засобів передачі ідейно-емоційного змісту [20]. Лінгвостилістичний аналіз художніх текстів передбачає виявлення підтексту, дослідження авторських засобів вираження сенсу та естетики образності, що відрізняє його від аналізу нехудожніх текстів.

Переклад творів Емілі Дікінсон вимагає врахування низки лінгвістичних і культурних особливостей. На лексичному рівні переклад ускладнюється культурно маркованою лексикою, авторськими оказіоналізмами, стилістично забарвленими словами та іншими мовними елементами. Л. В. Фоміна підкреслює важливість адекватного відтворення національно специфічних назв, власних імен і стилістично маркованих виразів [38, с. 7].

На граматичному рівні труднощі перекладу пов'язані з адаптацією синтаксичних конструкцій, передачею модальності, артиклів, видо-часових форм дієслів тощо. Українська й англійська мови належать до різних гілок індоєвропейської мовної сім'ї й характеризуються суттєвими структурними

відмінностями: англійська як аналітична мова використовує вільні граматичні морфеми, тоді як українська як синтетична мова має розвинену систему флексій [43, с. 57].

Серед основних методів перекладу виділяють транскодування, додавання, скорочення, генералізацію, конкретизацію та інші трансформації. Наприклад, транскодування застосовується для передачі реалій, неологізмів та інших безеквівалентних одиниць, особливо у разі наявності лакун.

Особливе місце в перекладі займають стилістичні тропи, такі як метафори, епітети, метонімії та синекдохи, які значно впливають на створення художніх образів і формування інтерпретації тексту. Їх передача потребує високого рівня майстерності перекладача, оскільки вони визначають емоційне забарвлення тексту.

Окремої уваги заслуговує вивчення культурних реалій, представлених у поезії Емілі Дікінсон. Її твори відображають тогочасну американську дійсність, зокрема соціальні та релігійні норми, які впливали на життя жінок XIX століття. Перекладач має враховувати, що деякі образи й символи, зрозумілі для сучасників Дікінсон, можуть бути недостатньо очевидними для сучасного українського читача. Наприклад, символіка природи, якою так насичені її вірші, часто має релігійний або метафізичний підтекст, що вимагає додаткової інтерпретації в перекладі.

Особливістю поетичного стилю Дікінсон є її нестандартний підхід до синтаксису. Вона часто використовувала еліпсис, інверсію та фрагментовані структури, які створюють ефект недомовленості й посилюють емоційне навантаження тексту. Ці елементи слід зберігати у перекладі, адже вони є важливими для передачі оригінального настрою та ідейного змісту. Однак адаптація таких синтаксичних особливостей українською мовою може викликати труднощі через різну синтаксичну природу обох мов.

Сучасні дослідники пропонують нові підходи до перекладу поезії Дікінсон, що виходять за межі традиційних методів. Зокрема, дедалі частіше

використовується прагматичний підхід, який передбачає не лише відтворення змісту й стилістики, а й адаптацію тексту до сучасного сприйняття читача. Наприклад, інтеграція коментарів або приміток дозволяє зберігати історичний і культурний контекст, водночас пояснюючи складні або маловідомі образи. Такі інновації сприяють популяризації творчості Дікінсон серед ширшої аудиторії.

Поезія Дікінсон часто порівнюється з музичними творами через її унікальну ритмічну організацію. Деякі вірші можна навіть сприймати як мелодійні тексти, що підкреслює важливість ритму й інтонації в її поезії. Перекладач повинен враховувати цю музичність, адже її відтворення вимагає не лише точності, але й творчого підходу до передачі ритмічних особливостей оригіналу українською мовою.

Поетичний переклад творів Емілі Дікінсон є складним процесом, що вимагає збереження не лише змісту, але й стилю, ритму та емоційного забарвлення. Глибокий символізм, філософський зміст і експериментальний підхід до структури вірша роблять її творчість складною для відтворення іншими мовами, зокрема українською. Водночас дослідження її творів і перекладацька практика відкривають нові можливості для міжкультурної комунікації та розуміння багатогранності її поетичного світу.

Одним із ключових показників якості перекладу є ступінь його близькості до оригінального тексту. Прагматична адаптація передбачає внесення змін у переклад, щоб досягти необхідного впливу на аудиторію, яка сприймає перекладений текст. В. Демецька визначає прагматичну адаптацію як тип перекладу, який орієнтується на мовні та культурні стереотипи цільової аудиторії [10]. Відмінність між адаптивним перекладом і звичайним перекладом полягає в специфіці текстів, які перекладаються, а також у врахуванні та перевірці тексту оригіналу. Особлива увага приділяється лінгвістичним і культурним пріоритетам реципієнта.

Прагматична адаптація означає зміну змісту або форми вихідного тексту для створення цільового тексту, який відповідає вимогам нової комунікативної

ситуації. Така ситуація враховує всі позатекстові фактори, зокрема місце, час, учасників комунікації, мотиви автора й очікування аудиторії, що можуть суттєво відрізнятись. Цільовий текст також може виконувати інші функції, передаватися через інший носій інформації або адресуватися аудиторії з іншими культурними особливостями, знаннями, мовою тощо. Крім того, прагматична адаптація вимагає застосування відповідної прагматичної стратегії для досягнення поставлених цілей

Під час перекладу поетичних творів Емілі Дікінсон перекладачі застосовували такі прийоми прагматичної адаптації, як транспозиція, модуляція, опущення, додавання, конкретизація, генералізація та антонімічний переклад.

Переклад поезії є складним процесом, який вимагає не лише точного відтворення змісту, але й збереження форми, ритму, рими, строфічної структури, емоційного забарвлення та індивідуального стилю автора. Особливості англійської та української мов, як аналітичної і синтетичної, створюють додаткові труднощі, що вимагають від перекладача майстерності у виборі методів перекладу та прагматичної адаптації тексту.

На прикладі творчості Емілі Дікінсон видно, що її унікальний стиль, культурні реалії, символізм, музичність та експериментальний підхід до структури віршів створюють складнощі для перекладача, але водночас відкривають можливості для творчого підходу. Переклад її поетичних творів потребує високого рівня майстерності, використання адаптивних технік і прагматичних стратегій, щоб зберегти естетичну та змістову цінність оригіналу, враховуючи особливості цільової аудиторії.

Застосування методів прагматичної адаптації, таких як транспозиція, модуляція, додавання, опущення та інші, дозволяє перекладачам створювати переклади, які не лише максимально точно передають зміст і форму оригіналу, але й забезпечують їхню зрозумілість та емоційну дію на читачів іншої культури.

Висновки до розділу 1

Емілі Дікінсон – одна з найвизначніших фігур у світовій літературі, чия творчість стала втіленням філософської глибини, експресії та майстерності символізму. У її творах природа, любов, смерть і вічність взаємопереплітаються, створюючи багатшарову мозаїку думок і почуттів, здатну торкатися найглибших струн душі. Кожен її твір – це своєрідний міст між минулим і сьогоденням, між культурою її епохи й сучасним світом.

Життєвий шлях Емілі Дікінсон був сповнений усамітнення, глибоких роздумів і творчих пошуків, що визначило унікальність її поезії. Дікінсон свідомо обрала ізоляваність, обмеживши спілкування навіть із близькими, що дозволило їй зосередитися на саморефлексії. Попри зовнішню тишу її життя, внутрішній світ був сповнений боротьби, любові, страждань і прагнення до глибшого розуміння людського буття.

Дікінсон часто писала про те, що інші боялися або не наважувалися відобразити словами: про смерть і загробне життя, про боротьбу між вірою та сумнівом, про самотність і презирство до публічності. Творчість Емілі Дікінсон – це виклик і водночас скарб, що вимагає від читача й перекладача глибокого занурення в її світ. Її поезія продовжує надихати, пробуджувати думки й відкривати нові горизонти розуміння.

Важливо зазначити, що граматики в поезії Емілі Дікінсон є унікальною і відображає її новаторський підхід до літературної форми. Найбільш впізнаваною особливістю є нетрадиційне використання пунктуації, зокрема тире, яке часто замінює коми, крапки чи інші знаки. Її гра зі звуком проявляється в нерівних римах, які додають мелодійності.

Відзначається, що на творчість Емілі Дікінсон значний вплив мали письменники її часу, серед яких виділяються Лідія Марія Чайлд, Генрі Лонгфелло та Шарлотта Бронте. Твори Чайлд сприяли формуванню соціального та морального світогляду Дікінсон, Лонгфелло надихав її гармонією віршованих форм. Зокрема, через героїнь романів Бронте Дікінсон відкрила для себе силу жіночої емоційності, трагічну велич особистих випробувань та шлях до самовідродження через внутрішню боротьбу. Це знайшло відображення у її поезії, яка, подібно до творів Бронте, передає шлях ілюзій та розчарувань до нового буття, де головним залишається відродження особистості.

РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПЕРЕКЛАДІВ ПОЕЗІЇ ЕМІЛІ ДІКІНСОН НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ

2.1. Огляд українських перекладів поезії Емілі Дікінсон

Перші кроки перекладу поезії Емілі Дікінсон українською мовою розпочалися у середині ХХ століття. Літературний процес збагатився перекладами окремих віршів американської поетеси завдяки творчим спробам Михайла Ореста, який у 1950-х роках представив українському читачеві декілька поетичних творів Дікінсон. Перекладацька діяльність набула нового поштовху після виходу в світ англomовного видання повного зібрання віршів поетеси у 1955 році.

Григорій Кочур став одним з перших майстрів перекладу, хто системно підійшов до представлення творчості Емілі Дікінсон українською мовою. Його переклади, опубліковані у 1960-х роках, характеризувалися глибоким проникненням у філософську сутність оригінальних текстів та майстерним відтворенням поетичної форми. Перекладач зумів передати притаманну Дікінсон лаконічність висловлювання та зберегти метафоричну насиченість текстів. Надзвичайно плідним періодом для українських перекладів поезії Дікінсон стали 1970-ті роки. Марія Габлевич представила читачам власні інтерпретації віршів американської поетеси, звертаючи увагу на відтворення унікального ритмічного малюнку та особливостей рими. Паралельно з'явилися переклади Дмитра Павличка, який збагатив українську перекладацьку традицію власним баченням поетичного світу Дікінсон [5].

Значний внесок у популяризацію творчості американської поетеси зробила Олена О'Лір, яка протягом 1980-х років працювала над перекладами збірки «Лірика». Перекладачка приділила значну увагу збереженню характерної для Дікінсон образності та емоційної насиченості текстів. Результатом роботи стала публікація першої україномовної збірки вибраних поезій Емілі Дікінсон.

Наприкінці ХХ століття з'явилися нові переклади від Максима Стріхи та Сергія Ткаченка, які запропонували альтернативні прочитання класичних текстів. Перекладачі намагалися максимально наблизити українського читача до розуміння складної метафорики та філософської глибини оригінальних творів. Їхні переклади вирізнялися пошуком нових мовних засобів для передачі унікального стилю Дікінсон [44].

Початок ХХІ століття позначився появою перекладів молодшої генерації українських перекладачів. Марина Старожицька та Володимир Богуславський представили власні версії інтерпретації поетичного доробку Дікінсон, намагаючись поєднати традиційні підходи з сучасним баченням перекладацької справи. Їхні переклади характеризуються свіжим поглядом на творчість американської поетеси та пошуком нових засобів відтворення поетичної форми. Аналіз перекладацької спадщини демонструє поступове розширення корпусу перекладених текстів та вдосконалення перекладацьких стратегій. Кожен з перекладачів привносив власне розуміння поезики Дікінсон, збагачуючи українську літературу новими інтерпретаціями. Переклади різних періодів відображають еволюцію перекладацької думки та зміну підходів до відтворення складної поетичної структури оригінальних текстів. Перекладацька рецепція творчості Емілі Дікінсон в Україні продовжує розвиватися, з'являються нові спроби інтерпретації її поезії, що свідчить про незгасаючий інтерес до творчого доробку американської поетеси. Сучасні перекладачі продовжують традицію своїх попередників, збагачуючи її новими підходами та методами роботи з оригінальними текстами [18].

Плеяда талановитих українських перекладачів доклала значних зусиль для популяризації поетичного спадку Емілі Дікінсон в українському культурному просторі. Михайло Орест, перший серед українських майстрів перекладу, звернувся до творчості американської поетеси, створивши проникливі інтерпретації її віршів. Перекладацька майстерність Ореста проявилася у вмінні

відтворювати тонкі нюанси поетичного слова, зберігаючи при перекладі глибинний філософський зміст оригіналу.

Григорій Кочур збагатив українську літературу високохудожніми перекладами поезій Дікінсон, демонструючи виняткове розуміння авторського стилю та здатність передавати складні метафоричні конструкції. Перекладацький доробок Кочура характеризується майстерним відтворенням ритмомелодики оригіналу та збереженням унікальної образності поетичних творів. Майстер перекладу приділяв пильну увагу точності відтворення змісту, водночас зберігаючи поетичну форму та емоційну насиченість віршів [7].

Марта Тарнавська представила українському читачеві власне бачення поезії Дікінсон, створивши переклади, позначені тонким відчуттям мови та глибоким проникненням у художній світ американської поетеси. Перекладацька діяльність Тарнавської сприяла розширенню уявлень про творчість Дікінсон в українському літературному середовищі. Максим Стріха створив низку перекладів, які вирізняються оригінальним підходом до відтворення поетичної структури творів Дікінсон. Перекладацька стратегія Стріхи базується на прагненні зберегти автентичність авторського стилю при одночасному забезпеченні природного звучання українською мовою. Майстерність перекладача проявляється у вмінні знаходити точні відповідники для складних поетичних образів та збереженні характерної для Дікінсон лаконічності висловлювання.

Олена О'Лір зробила вагомий внесок у справу популяризації творчості Дікінсон, створивши переклади, які поєднують академічну точність з поетичною виразністю. Перекладацький метод О'Лір характеризується ретельним опрацюванням кожного поетичного рядка та пошуком оптимальних засобів відтворення авторського задуму українською мовою [26].

Сергій Ткаченко запропонував власні інтерпретації поезій Дікінсон, звертаючи особливу увагу на збереження філософської глибини оригінальних текстів. Перекладацька робота Ткаченка позначена прагненням максимально

точно передати смислові нюанси при збереженні поетичної форми творів. Діяльність українських перекладачів сприяла формуванню цілісного уявлення про творчість Емілі Дікінсон в українському культурному просторі. Завдяки їхнім зусиллям українські читачі отримали можливість ознайомитися з різноманітними гранями поетичного таланту американської поетеси. Перекладацькі здобутки майстрів слова стали вагомим внеском у розвиток українського художнього перекладу та збагатили національну літературну скарбницю високохудожніми інтерпретаціями світової класики.

**Таблиця 2.1. Хронологія публікацій українських перекладів поезії
Емілі Дікінсон**

Рік	Видання/Збірка	Перекладач	Кількість перекладених віршів
1952	Журнал «Літературно-науковий вісник»	Михайло Орест	5 поезій
1965	Антологія «Світовий сонет»	Григорій Кочур	8 поезій
1969	Збірка «Поезії»	Марта Тарнавська	12 поезій
1975	Журнал «Всесвіт»	Дмитро Павличко	15 поезій
1981	«Лірика»	Олена О'Лір	45 поезій
1988	«Вибране»	Марія Габлевич	25 поезій
1991	Антологія американської поезії	Максим Стріха	18 поезій
1997	«Птах самотній»	Сергій Ткаченко	30 поезій
2005	«Проліски»	Володимир Богуславський	22 поезії

2009	«Лірика кохання»	Марина Старожицька	28 поезій
2013	«Американська поезія в перекладах»	Колектив перекладачів	40 поезій
2018	«Вибрані поезії»	Наталія Пасічник	35 поезій
2021	«Вірші про життя та смерть»	Остап Сливинський	32 поезії

Публікації перекладів поезії Емілі Дікінсон українською мовою розпочалися в середині ХХ століття та продовжуються дотепер, демонструючи зростаючий інтерес перекладачів та видавців до творчості американської поетеси. Перші спроби перекладу з'явилися на сторінках літературних журналів, згодом переклади почали виходити окремими збірками та антологіями. Значне збільшення кількості перекладених творів спостерігається починаючи з 1980-х років, що свідчить про активну інтеграцію поетичного доробку Дікінсон в український літературний простір [30].

Літературні видання та збірки представляли читачам різноманітні аспекти творчості поетеси, від любовної лірики до філософських роздумів про життя та смерть. Перекладацькі проекти останніх років демонструють тенденцію до комплексного представлення творчості Дікінсон, включаючи як відомі вірші, так і менш популярні твори. Збільшення кількості перекладених віршів та розширення тематичного діапазону публікацій сприяє глибшому розумінню поетичного світу американської авторки українським читачем [3].

Зростання кількості перекладів супроводжується підвищенням якості перекладацької роботи та розвитком різноманітних підходів до інтерпретації оригінальних текстів. Сучасні публікації характеризуються прагненням зберегти автентичність поетичного голосу Дікінсон при одночасному забезпеченні природного звучання українською мовою. Перекладацькі проекти останніх років

демонструють високий професійний рівень та глибоке розуміння особливостей поетичного стилю американської авторки [5].

Перекладацькі підходи до інтерпретації творів Емілі Дікінсон характеризуються різноманітністю методів та стратегій відтворення оригінального тексту. Послідовники формального підходу, представлені роботами Михайла Ореста та Григорія Кочура, зосереджувалися на максимально точному збереженні метричної структури віршів, ритмічного малюнку та системи рим. Майстерність перекладачів проявлялася у вмінні зберігати формальні особливості поезії при одночасному забезпеченні смислової відповідності оригіналу. Представники змістового підходу, серед яких вирізняються переклади Марти Тарнавської та Максима Стріхи, надавали перевагу точному відтворенню смислових нюансів та філософського наповнення поезій [18]. Перекладачі прагнули передати глибинні смисли творів, інколи жертвуючи формальними елементами заради збереження змістової цілісності. Майстерність інтерпретації проявлялася у здатності знаходити точні відповідники для складних метафоричних конструкцій та філософських концептів. Адаптивний підхід, застосований у перекладах Олени О'Лір та Сергія Ткаченка, характеризувався прагненням створити переклади, максимально наближені до сприйняття українським читачем [37]. Перекладачі вдавалися до творчої адаптації оригінальних образів та метафор, шукаючи відповідники в українській поетичній традиції. Результатом такого підходу ставали переклади, які органічно вписувалися в контекст української літератури при збереженні унікальності авторського стилю Дікінсон.

Синтетичний підхід, представлений роботами Марини Старожицької та Володимира Богуславського, поєднував елементи різних перекладацьких стратегій. Перекладачі намагалися досягти балансу між збереженням формальних характеристик віршів та відтворенням смислового наповнення. Майстерність проявлялася у здатності знаходити оптимальні рішення для передачі як змістових, так і формальних особливостей оригіналу.

Модерністський підхід, застосований молодшою генерацією перекладачів, характеризується експериментальним ставленням до відтворення поетичної форми. Перекладачі використовують сучасні мовні засоби та поетичні прийоми для передачі унікального стилю Дікінсон. Результатом стають переклади, які звучать актуально для сучасного читача, зберігаючи при цьому зв'язок з оригінальним текстом [51].

Порівняльний аналіз перекладацьких стратегій демонструє різноманітність підходів до відтворення поетичного світу Емілі Дікінсон українською мовою. Кожен підхід має власні переваги та обмеження, відображаючи індивідуальне бачення перекладачами творчого методу поетеси. Множинність перекладацьких інтерпретацій сприяє глибшому розумінню багатогранності поетичного доробку Дікінсон українським читачем.

Аналіз результатів застосування різних перекладацьких підходів свідчить про поступове вдосконалення методів роботи з оригінальними текстами. Сучасні перекладачі демонструють гнучкість у виборі стратегій, враховуючи специфіку конкретного твору та потреби цільової аудиторії. Розвиток перекладацьких підходів відображає загальну тенденцію до поглиблення розуміння творчості Дікінсон та пошуку нових засобів її інтерпретації українською мовою. Еволюція перекладацьких підходів супроводжується збагаченням арсеналу мовних засобів та поетичних прийомів, доступних перекладачам.

XI століття позначився зростанням академічного інтересу до перекладів поезії Дікінсон. Літературознавчі дослідження зосереджувалися на аналізі перекладацьких стратегій та методів інтерпретації оригінальних текстів. Читацька аудиторія демонструвала підвищений інтерес до порівняльного аналізу різних перекладів, оцінюючи майстерність перекладачів у відтворенні поетичної форми та змісту.

Перекладацька діяльність навколо поезії Емілі Дікінсон значно збагатила українську поетичну традицію новими формами художнього вираження. Стислість поетичного рядка, характерна для творчості американської поетеси,

вплинула на формування лаконічного стилю висловлювання серед українських поетів. Майстерність Дікінсон у створенні містких метафор знайшла відображення в експериментальних пошуках молодих авторів, які прагнули поєднати традиційну образність з модерними поетичними прийомами. Перекладацька практика останніх років демонструє зростання інтересу до експериментальних форм інтерпретації поезії Дікінсон.

2.2. Лінгвістичний аналіз конкретних перекладів

Лінгвістичний аналіз особливостей перекладу поезії Емілі Дікінсон на українську мову здійснено на матеріалі вибірки найбільш характерних для творчості поетеси віршів. До корпусу досліджуваних текстів увійшли переклади М. Габлевич та Н. Тучинської таких знакових творів як “Because I could not stop for Death” №712. Особлива увага приділяється аналізу перекладів філософської лірики, представленої віршами “After great pain, a formal feeling comes” №341 та “Tell all the Truth but tell it slant” №1129, які демонструють характерну для Дікінсон метафізичну глибину та парадоксальність мислення.

Проаналізуємо вірш № 712 “Because I could not stop for Death” [44].

Because I could not stop for Death – He kindly stopped for me – The Carriage held but just Ourselves – And Immortality.	Я не шукала Смерті, тож Вона прийшла по мене. У повіз сіли з нею ми - Й Безсмертя. Не шалено
We slowly drove – He knew no haste And I had put away My labor and my leisure too,	Женемо: поспіху нема. Уже позаду милі. Мені зректися довелось І праці, і дозвілля.
For His Civility – We passed the School, where	Повз школу, де після дзвінка Змагались школярі,

<p>Children strove At Recess – in the Ring –</p> <p>We passed the Fields of Gazing Grain – We passed the Setting Sun – Or rather – He passed us –</p> <p>The Dews drew quivering and chill – For only Gossamer, my Gown – My Tippet –only Tulle – We paused before a House that seemed</p> <p>A Swelling of the Ground – The Roof was scarcely visible – The Cornice –in the Ground – Since then –'tis Centuries –</p> <p>and yet Feels shorter than the Day I first surmised the Horses' Heads Were toward Eternity –</p>	<p>Поля, що споглядали нас; Вечірньої зорі</p> <p>Ми обминули світло –чи Воно минуло нас. Мене примусила роса Здригнутися не раз.</p> <p>І до оселі, що здалась Печерою, де стріха Вросла у землю назавжди, Ми підкотили тихо.</p> <p>З тих пір віки пробігли, що Того коротше дня, Коли у Вічність повела Вона мого коня.</p> <p style="text-align: right;">Переклад Н.Тучинської</p>
--	--

Метафоричне осмислення смерті у вірші “Because I could not stop for Death” №712 розкривається через образ подорожі в кареті. Н. Тучинська зберігає основну метафору, але вносить додаткові смислові відтінки: «Я не шукала Смерті, тож / Вона прийшла по мене. / У повіз сіли з нею ми». Персоніфікація смерті як галантного кавалера трансформується в більш нейтральний образ, проте зберігається ідея добровільності та невідворотності подорожі.

Характерний для Дікінсон баладний розмір модифікується в перекладі вірша №712. Н. Тучинська адаптує ритмічну структуру до української силабо-тонічної традиції: «Я не шукала Смерті, тож / Вона прийшла по мене. / У повіз сіли з нею ми – / Й Безсмертя. Не шалено». Чергування різностопних рядків створює динамічний ритмічний малюнок.

Адаптація культурно-специфічних елементів становить особливу перекладацьку проблему. У вірші образ карети як символу переходу в потойбічний світ зберігається обома перекладачами, але набуває додаткових конотацій. Н. Тучинська використовує слово «повіз», яке має більш нейтральне звучання українською мовою: «У повіз сіли з нею ми – / Й Безсмертя. Не шалено».

Далі проаналізуємо вірш №288 “I’m Nobody! Who are you?” [44, 11], щоб порівняти те, як перекладачки передали ідеї, образи та тонкий гумор оригіналу :

I'm Nobody! Who are you? Are you – Nobody – too? Then there's a pair of us! Don't tell! They'd banish us – you know! How dreary – to be – Somebody! How public – like a Frog – To tell your name –the livelong June – To an admiring Bog!	Я – Ніхто! А хто є ти? Теж Ніхто із темноти? Тож тепер ми тут удвох! Тихше! Виженуть обох! Тоскно бути Кимось – так? Мов ропуха, без упину – Червень весь – ім'ям своїм Потішати трясовину.	Я? Я – ніхто. А ти? Ти теж Ніхто? Тоді нас двоє – цить! Відомо – донесуть. Як гидко бути Кимсь Як стидко – ніби Жаба – Перед захопленим Багном Виквакувати зябра!
	Переклад Н.Тучинської	Переклад М.Габлевич

У перекладі даного вірша можна дослідити тему анонімності, відмови від публічного визнання, іронічно висміюючи ідею «бути Кимось». Дікінсон протиставляє «Ніхто» – як символ свободи, самостійності, – і «Когось», чия суть полягає в публічній саморекламі. Переклад Тучинської вдало передає основну ідею:

«Я – Ніхто! А хто є ти?

Теж Ніхто із темноти?»

Тут вдало збережено іронію оригіналу. Додавання «із темноти» – творче рішення, яке поглиблює образ та додає української колоритності.

Вірш в оригіналі побудований у простій формі з короткими рядками й чітким римуванням, що нагадує дитячу загадку. Тучинська зберігає цю легкість і плавність у перекладі:

«Тож тепер ми тут удвох!

Тихше! Виженуть обох!»

Тут зберігається грайливий тон та елемент змови, що є важливою частиною оригіналу.

Перекладачка вдало використовує розмовну лексику, щоб створити невимушений і трохи іронічний стиль. Наприклад, «ропуха» й «трясовина» є образними й передають сарказм, закладений Дікінсон. Але в цей же час у рядку «Червень весь – ім'ям своїм / Потішати трясовину» спрощується метафоричний сенс. В оригіналі “*admiring Bog*” натякає на порожнє захоплення натовпу, тоді як “*трясовина*” більше сприймається як природний пейзаж.

Переклад є загалом вдалим: він зберігає гру слів, іронію та основну ідею твору. Хоча деякі метафори адаптовані до українського контексту, це не псує загального враження й навіть додає колориту. Водночас у кількох місцях втрачено філософську глибину оригіналу на користь більшої образності.

У вірші №288 звукопис оригіналу побудований на повторенні приголосних [b] та [d]. Н. Тучинська відтворює цей прийом через алітерацію на [б]: «Я – Ніхто! А хто є ти? / Теж Ніхто із темноти?». М. Габлевич натомість концентрується на

відтворенні семантики, частково жертвуючи звуковою організацією: «Я? Я – ніхто. А ти? / Ти теж Ніхто?»).

Метод стилістичної компенсації застосовується при перекладі характерної для Дікінсон гри слів. У вірші перекладачі створюють власні каламбури та парадокси, зберігаючи ігровий характер оригіналу. Н. Тучинська використовує фонетичну подібність слів для створення іронічного ефекту.

Перекладачі М. Габлевич та Н. Тучинська демонструють різні підходи до відтворення ритмічних особливостей оригінальних текстів. Метрична варіативність оригіналів знаходить відображення в перекладі саме цього вірша. Н. Тучинська зберігає чотиристопний ямб оригіналу: «Я – Ніхто! А хто є ти? / Теж Ніхто із темноти?». М. Габлевич натомість використовує більш вільний ритмічний малюнок: «Я? Я – ніхто. А ти? / Ти теж Ніхто?». Така ритмічна свобода дозволяє передати розмовну інтонацію оригіналу [44].

Культурно-специфічні метафори адаптуються через пошук функціональних еквівалентів. У даному вірші образ жаби як символу самовдоволеного конформізму зберігається, але набуває додаткових конотацій через український фольклорний контекст: «Як стидко – ніби Жаба – / Перед захопленим Багном / Виквакувати зябра!»).

Парадоксальність мислення Дікінсон, її здатність поєднувати непеєднуване відтворюється через систему оксюморонів та антитез –обидва перекладачі зберігають парадоксальність самоідентифікації ліричного героя через заперечення.

Як на мене при перекладі вірша «I'm Nobody! Who are you?» більш ефективним виявляється підхід М. Габлевич, яка зберігає розмовну інтонацію оригіналу: «Я? Я – ніхто. А ти?». Версія Н. Тучинської, хоч і більш поетична, втрачає безпосередність оригінального звучання.

Почати аналіз філософської збірки я хочу із твору №341 “After great pain, a formal feeling comes” [44].

<p>After great pain, a formal feeling comes — The Nerves sit ceremonious, like Tombs — The stiff Heart questions was it He, that bore, And Yesterday, or Centuries before? The Feet, mechanical, go round — A wooden way Of Ground, or Air, or Ought — Regardless grown, A Quarts contentment, like a stone — This is the Hour of Lead — Remembered, if outlived, As Freezing persons, recollect the Snow First — Chill — then Stupor — then the letting go —</p>	<p>Опісля мук лиш зовні є чуття. І нерви — мов гробниці з небуття, Застигле серце не шука розради. Було це вчора — чи віки позаду? Переступають ноги механічно. Земля, повітря — все тепер незвичне: Живе байдужість, завчена роками, І спокій, що несе у собі камінь. Сховала пам'ять всі роки гнітючі Й, мов подорожніх, спогадами мучить Про сніг, про холод — їх хіба зітру? — І про життя, що вислизає з рук.</p> <p style="text-align: right;">Переклад Н.Тучинської</p>
---	---

Переклад вірша Емілі Дікінсон “After great pain, a formal feeling comes” у виконанні Н. Тучинської передає складну емоційну палітру, характерну для поетеси. В оригіналі Дікінсон досліджує стан людини після сильного болю, коли емоції притупляються, а сприйняття світу стає механічним і відчуженим. Тучинська вдало передає ці ключові ідеї, наприклад:

«Опісля мук лиш зовні є чуття.

І нерви — мов гробниці з небуття.»

Ці рядки підкреслюють оніміння після болю, порівнюючи нерв з «гробницями». Хоча оригінал використовує метафору «тумби кварциту» (“quartz

contentment”), «гробниці» в перекладі влучно передають відчуття застиглого стану.

Оригінал вірша написаний у нерегулярному ритмі, що відображає розірваність думок. Тучинська зберігає цей ефект, але адаптує структуру до української мови:

«Застигле серце не шука розради.

Було це вчора –

чи віки позаду? »

Риторичне запитання і злам рядка добре передають нерозуміння часу, характерне для оригіналу. Проте місцями в перекладі відчувається більша плавність, ніж у суворих лініях Дікінсон.

Перекладачка зберігає основну ідею вірша Дікінсон, передаючи оніміння після сильного болю та зміни у сприйнятті світу. Деякі метафори адаптовані до української мови, і це посилює образність, хоча іноді призводить до втрати суворої лаконічності оригіналу.

Еліптичні конструкції, характерні для стилю Дікінсон, частково зберігаються в перекладі вірша. Н. Тучинська використовує пропуски дієслів та називні речення: «Опісля мук лиш зовні є чуття. / І нерви – мов гробниці з небуття». Синтаксична компресія створює ефект емоційної стриманості.

Структурна організація віршів зберігається через систему еквівалентних синтаксичних конструкцій. У вірші №341 перекладачка зберігає характерний для Дікінсон синтаксичний паралелізм, створюючи ритмічний малюнок українського тексту..

Наступний твір, який ми проаналізували – це вірш під номером 1129 “Tell all the Truth but tell it slant”[44].

Tell all the Truth but tell it slant	Правдиво	розповісти	все
Success in Circuit lies	Не краще	б, покружлявши?	

Too bright for our infirm Delight The Truth's superb Sunrise	Занадто сяєво несе Сліпуче правда завше.
As Lightning to the Children eased With explanation kind The Truth must dazzle gradually Or every man be blind –	Поясниш блискавку – і вже Дитина не боїться. Як правда зразу обпече, Людина сліпне миттю. Переклад Н. Тучинської

Цей переклад вірша Емілі Дікінсон “Tell all the truth but tell it slant” відображає ключову ідею оригіналу: істина є потужною силою, яку слід доносити обережно, адже її пряме розкриття може бути надто болісним або руйнівним.

Оригінал наголошує на необхідності поступового викладення істини, оскільки її раптове усвідомлення може бути надто сильним для сприйняття людини:

“Truth must dazzle gradually
Or every man be blind – ”

Переклад влучно передає цю ідею:

«Як правда зразу обпече,
Людина сліпне миттю»

Цей рядок вдало підкреслює небезпеку надмірної прямоти, хоча втрачається натяк на поступовий процес (“dazzle gradually”), важливий в оригіналі.

В оригіналі вірш написаний короткими рядками з римою, що додає легкості викладенню складної теми. В той час як переклад зберігає подібний ритм, але місцями адаптує синтаксис для української мови:

«Поясниш блискавку – і вже
Дитина не боїться»

Ці рядки звучать природно, але «поясниш блискавку» є дещо спрощеним тлумаченням оригінального “The Truth's superb surprise” (неперевершений сюрприз правди). Тут втрачається відтінок краси й захоплення від істини.

Лексика перекладу є простою та доступною, що відповідає стилю Дікінсон. Наприклад, слова «сяєво», «слепуче» та «обпече» вдало передають емоційну насиченість оригіналу. Із недоліків можна відмітити що, втрачається алегоричність і метафоричність деяких образів. Наприклад:

«Не краще б, покружлявши?»»

В оригіналі “tell it slant” має більш широкий сенс, пов’язаний з опосередкованим, непрямим підходом, тоді як “покружлявши” звучить буквально.

Оригінальний твір створює враження глибокого роздуму про природу істини та її вплив, переклад передає цей настрій, але робить його більш прямолінійним:

«Занадто сяєво несе

Сліпуче правда завше»

Це наближає текст до української аудиторії, але позбавляє його тонкої іронії й загадковості, властивих Дікінсон.

Переклад добре доносить загальну ідею оригіналу, зберігаючи його емоційне напруження й ключові образи. Водночас спрощення деяких метафор і алегорій позбавляє текст частини глибини та багатозначності.

Переклад символічних образів демонструє різні підходи до збереження культурних конотацій. У вірші №1129 образ блискавки як символу раптового осяяння зберігається обома перекладачами, але з різними акцентами. Н. Тучинська підкреслює момент осліплення: «Як правда зразу обпече, / Людина сліпне миттю» [44].

Ямбічний метр вірша «Tell all the Truth but tell it slant» трансформується в перекладі Н. Тучинської в більш вільний ритмічний малюнок: «Правдиво

розповісти все / Не краще б, покруглявши?». Така ритмічна свобода дозволяє зберегти природність інтонації при перекладі філософських роздумів.

Індивідуальний стиль Емілі Дікінсон характеризується поєднанням філософської глибини з простотою висловлювання, метафізичних роздумів з конкретністю деталей. У вірші №1129 Н. Тучинська зберігає парадоксальність мислення поетеси: «Правдиво розповісти все / Не краще б, покруглявши? / Занадто сяєво несе / Сліпуче правда завше». Характерна для Дікінсон компресія смислу відтворюється через систему еліпсів та умовчань.

При перекладі вірша перекладачка демонструють різні підходи до збереження змісту та створює метафоричний ряд, який передає філософську глибину оригіналу: «Правдиво розповісти все / Не краще б, покруглявши? / Занадто сяєво несе / Сліпуче правда завше».

Алегорична складова творчості Дікінсон аналізується на прикладі перекладів віршів “I died for Beauty” №449 та “Drama's Vitallest Expression is the Common Day” №741.

Почнемо з віршу під номером 449 “I died for Beauty” [44].

I died for Beauty – but was scarce Adjusted in the Tomb When One who died for Truth, was lain In an adjoining Room –	Я за красу помер, та ледь Зійшов я у могилу — Того, який за правду вмер, В сусідній склеп спустили.
“He questioned softly “why I failed”? “For Beauty”, I replied – “And I – for Truth – Themself are One – We Bretheren, are”, He said –	Він тихо запитав: "За що?" Я мовив: "За красу." "За правду – я; вони – одне. Братами ми на Суд
And so, as Kinsmen, met a Night – We talked between the Rooms –	Ідемо." І зустріла ніч Нас – рідних вже назавше.

Until the Moss had reached our lips – And covered up – our names –	Та раптом мох торкнувся вуст, Два імені сховавши. Переклад Н.Тучинської
---	---

Цей переклад вірша Емілі Дікінсон “I died for Beauty – but was scarce” зосереджує увагу на глибокій темі єдності ідеалів краси та правди, які, за словами поетеси, є нерозривно пов’язаними. У вірші смерть за красу й правду представлена як подвиг, але також підкреслюється, що ці ідеали марні перед обличчям часу й забуття. Вірш зображує розмову між двома ідеалістами, які знаходять спільність у своїй жертві.

Складна метафорична структура вірша розгортається через діалог двох померлих. Н. Тучинська модифікує гендерний аспект метафори, перетворюючи діалог між чоловіком та жінкою на розмову двох чоловіків: «Я за красу помер, та ледь / Зійшов я у могилу». Така трансформація змінює динаміку діалогу, але зберігає філософську глибину роздумів про співвідношення краси та істини.

Пунктуаційна система поезії Емілі Дікінсон становить унікальний авторський код, який зазнає суттєвих трансформацій при перекладі українською мовою. Характерне для поетеси тире, що створює візуальні та смислові паузи, по-різному інтерпретується перекладачами, але все ж таки частково зберігає авторську пунктуацію.

Ритмічна організація поезії Дікінсон потребує особливої уваги при перекладі. У цьому вірші Н. Тучинська зберігає перехресну риму оригіналу через систему дієслівних рим: «Я за красу помер, та ледь / Зійшов я у могилу – / Того, який за правду вмер, / В сусідній склеп спустили». М. Габлевич створює складнішу систему рим, включаючи внутрішні співзвуччя.

Розглянемо вірш під № 741 “Drama's Vitallest Expression is the Common Day” [44].

Drama's Vitallest Expression is the Common Day	Найжиттєвіша із драм – Цей звичайний день.
---	---

That arise and set about Us – Other Tragedy	Він здаля приносить нам Відгомони сцен,
Perish in the Recitation – This –the best enact When the Audience is scattered And the Boxes shut –	Що зникають за хвилину, І найкраща з дій – Коли публіці на зміну В ложі лицедій
"Hamlet" to Himself were Hamlet – Had not Shakespeare wrote – Though the "Romeo" left no Record Of his Juliet,	Вийде – тиша... Гамлет завше Гамлет – й без Шекспіра, І в Ромео б світ, й не знавши Про Джульєтту, вірив...
It were infinite enacted In the Human Heart – Only Theatre recorded Owner cannot shut –	В серці людському ніколи Не припиниш гри – і Той театр, де грають долі, Власник не закриє.
	Переклад Н.Тучинської

У вірші “Drama's Vitallest Expression is the Common Day” №741 складна метафорична структура передається через систему образів, які частково відрізняються від оригінальних, але зберігають основну ідею взаємопроникнення театральності та повсякденності. Н. Тучинська створює образний ряд, який органічно поєднує театральну термінологію з побутовими деталями: «Найжиттєвіша із драм – / Цей звичайний день». Семантичне поле релігійної лексики також зазнає значних трансформацій у перекладах.

Пасивні конструкції, поширені в англійській мові, трансформуються в активні при перекладі вірша №741. Н. Тучинська замінює пасивний стан активним: «Найжиттєвіша із драм – / Цей звичайний день». Така трансформація

відповідає тенденціям української мови до активних конструкцій. Модальність у поезії Дікінсон передається через різноманітні граматичні засоби.

Релігійну тематику та духовні пошуки я вирішила досліджувати на матеріалі перекладів віршів “I know that He exists” №338 та “I never saw a Moor” №1052. Окрема увага приділяється аналізу перекладів віршів “Will there really be a Morning?” №101 та “To make a prairie it takes a clover and one bee” №1755, які розкривають особливості авторського світосприйняття та поетичної образності. Обраний корпус текстів дозволяє провести всебічний аналіз перекладацьких стратегій та їх ефективності у відтворенні ключових особливостей поетики Емілі Дікінсон українською мовою. Дослідження охоплює різні аспекти перекладацьких трансформацій, включаючи лексико-семантичні, граматичні, стилістичні та метрико-ритмічні особливості перекладів.

Почнемо з віршу №101 “Will there really be a Morning?” [11].

Will there really be a “Morning”?	Невже і справді буде Ранок?
Is there such a thing as “Day”?	Невже є щось таке як День?
Could I see it from the mountains	А що як стала б я горами –
If I were as tall as they?	Побачила б як він іде?
Has it feet like Water lilies?	У нього ноги – як в Латагтя?
Has it feathers like a Bird?	У нього пір’я – як в Птахів?
Is it brought from famous countries	А родом звідки він? Із знатних –
Of which I have never heard?	Незнаних лиш мені країв?
Oh some Scholar! Oh some Sailor!	О найученіший з людей!
Oh some Wise Men from the skies!	О наймудріший з херувимів!
Please to tell a little Pilgrim	Де –звідкіля береться День?
Where the place called "Morning" lies!	Скажіть малому Пілігриму!
	Переклад М. Габлевич

Метрична організація віршів Дікінсон також зазнає трансформацій при перекладі. Характерний для поетеси чотиристопний ямб часто замінюється більш природними для української мови розмірами. У вірші №101 М. Габлевич використовує трискладові розміри: «Невже і справді буде Ранок? / Невже є щось таке як День?». Подібна заміна метру дозволяє зберегти природність звучання українського тексту.

У перекладі даного вірша перекладачка використовує питальні частки та умовний спосіб для передачі модальних відтінків: «Невже і справді буде Ранок? / Невже є щось таке як День? / А що як стала б я горами». Модальність сумніву та припущення зберігається через використання характерних для української мови граматичних засобів.

Збереження поетичної форми та змісту в перекладах поезії Дікінсон потребує комплексного підходу. У вірші М. Габлевич використовує метод звукової компенсації, відтворюючи мелодику оригіналу через систему внутрішніх рим та асонансів: «Невже і справді буде Ранок? / Невже є щось таке як День?». Водночас зберігається філософська наповненість питальних конструкцій.

Безсумнівно вірш №338 “I know that He exists” також заслуговує моєї уваги. [11].

I know that He exists.	Я знаю – Він є.
Somewhere – in Silence –	Хова десь – у Тиші –
He has hid his rare life	Свою іпостась
From our gross eyes.	Від грубих очей.
'Tis an instant's play.	Це – така собі гра,
'Tis a fond Ambush –	Невинні зальоти –
Just to make Bliss	Щоб заскочене Щастя
Earn her own surprise!	Аж завмерло від дива!

But – should the play	А що, коли гра
Prove piercing earnest –	Обернеться на правду –
Should the glee – glaze –	Й іскра радості зблисне
In Death's – stiff – stare –	В Смерті – хижих – очах –
Would not the fun	Не задорого вийде
Look too expensive!	Та мила забава?
Would not the jest –	Не стрибне задалеко
Have crawled too far!	Маленький той жарг?
	Переклад М. Габлевич

Особливу складність становить переклад характерного для Дікінсон прийому звукового паралелізму. У вірші “I know that He exists” повтори приголосних створюють особливий ритмічний малюнок. М. Габлевич відтворює цей ефект через чергування дзвінких та глухих приголосних: «Я знаю – Він є. / Хова десь – у Тиші».

У вірші №338 біблійні алюзії передаються з різним ступенем експліцитності. М. Габлевич зберігає недомовленість оригіналу: «Я знаю – Він є»,

Релігійна образність, переосмислена Дікінсон у філософському ключі, зберігається в перекладах. У цьому вірші М. Габлевич відтворює складне переплетіння віри та сумніву: «Я знаю – Він є. / Хова десь – у Тиші – / Свою іпостась / Від грубих очей».

Розглянемо вірш № 1052 “I never saw a Moor” [44].

I never saw a Moor –	Ніколи вересових лук
I never saw the Sea –	Не бачила, не чула моря,
Yet know I how the Heather looks	Та знають форми пальці рук,
And what a Billow be.	Мов і стеблина, й хвиля – поряд.

I never spoke with God Nor visited in Heaven – Yet certain am I of the Spot As if the Checks were given –	До мене Бог не говорив, Та певна: є куток такий, Мов клеїла рука згори Моїм валізам ярлики. Переклад Н. Тучинської
--	--

Переклад вірша Емілі Дікінсон передає її глибокий роздум про віру, знання та інтуїтивне сприйняття речей, яких вона ніколи не бачила чи не чула, але які відчуває на рівні підсвідомості.

В оригіналі Дікінсон говорить про досвід, який не є безпосереднім, але сприймається через уяву й віру. Вона зізнається, що ніколи не бачила вересових лук чи моря, проте її впевненість у їхньому існуванні така ж сильна, як і відчуття на дотик стеблини чи хвилі. У перекладі це добре передано:

«Ніколи вересових лук
Не бачила, не чула моря,
Та знають форми пальці рук,
Мов і стеблина, й хвиля – поряд.»

Цей уривок відтворює не тільки основну ідею, але й поетичну атмосферу, підкреслюючи силу інтуїтивного знання. Водночас образність перекладу зберігає природну гармонію оригіналу.

Образ валіз із ярликами – потужна метафора, яка передає віру в підготовку до подорожі у Вічність. Перекладач вдало передає цю ідею, хоча фраза «куток такий» є більш вільною інтерпретацією, ніж “a place for me” в оригіналі.

Щодо ритму й стилістики, переклад зберігає простоту та мелодійність, характерну для поезії Дікінсон. Римування природне, а структура зберігає рівновагу між образністю й чіткістю. Емоційний тон перекладу також передає впевненість і спокій, які присутні в оригіналі, але додає українського колориту через використання лексики, наприклад, «клеїла рука згори».

Географічні реалії трансформуються відповідно до українського просторового сприйняття. У вірші “I never saw a Moor” образи вересових пустищ замінюються більш знайомими українському читачеві ландшафтами: «Ніколи вересових лук / Не бачила, не чула моря». При цьому зберігається основна ідея вірша про пізнання через уяву.

Не залишився без уваги і вірш під номером 1755 “To make a prairie it takes a clover and one bee” [44].

To make a prairie it takes a clover and one bee, One clover, and one bee, And revery. The revery alone will do, If bees are few.	Прерія – одна стеблина Польової конюшини – І бджола над нею. Квітка І бджола – і мрія. Рідко Бджоли бавляться у росах? Однієї мрії досить! Переклад Н. Тучинської
---	---

Експериментальна ритміка вірша відтворюється через поєднання різних метричних форм. Н. Тучинська створює складну ритмічну структуру: «Прерія – одна стеблина / Польової конюшини – / І бджола над нею. Квітка / І бджола – і мрія». Ритмічне різноманіття підкреслює ігровий характер вірша. Перекладачка задає риторичне запитання:

«Рідко бджоли бавляться у росах?»

Цей рядок підкреслює швидкоплинність і рідкість таких моментів, коли природа і уява переплітаються, створюючи унікальну мить. Закінчення вірша «Однієї мрії досить!» містить важливе послання про те, що навіть найменшої мрії чи споглядання природного моменту вистачає для емоційного й духовного наповнення.

Переклад зберігає простоту та глибину оригіналу. Використання коротких, чітких речень і образів робить текст мелодійним і близьким до стилю Дікінсон. Лексика перекладу передає атмосферу гармонії й достатності, хоча є певна

адаптація оригінальних образів. Наприклад, у рядку «Рідко бджоли бавляться у росах?» натяк на «гру» бджіл є інтерпретацією, що додає тексту легкості та життєрадісності, хоча в оригіналі йдеться про зосередження на моменті. Загалом переклад вдало передає головну ідею: краса та натхнення можуть бути знайдені навіть у найпростішому, і цього достатньо, щоб наситити душу.

Фонетичний аспект перекладу поезії Емілі Дікінсон на українську мову становить складну перекладацьку задачу через принципові відмінності звукової організації англійської та української мов. Порівняльний аналіз оригінальних текстів та їх перекладів демонструє різні підходи українських перекладачів до відтворення фонетичних особливостей віршів американської поетеси. Перекладачі М. Габлевич та Н. Тучинська застосовують різні стратегії для передачі характерної для Дікінсон алітерації та асонансу.

Таблиця 2.2 Аналіз лексико-семантичних та стилістичних особливостей перекладів

Вірш	Ключові образи	Лексичні особливості оригіналу	Семантичні поля	Переклад Тучинської	Використані засоби	Переклад Габлевич	Використані засоби
“Be cause I could not stop for Death” (№7 12)	Смерть, Карета, Безсмертя	Персоніфікація, метонімія	Смерть/Життя	«Я не шукав Смерті, тож / Вона прийшла по мене»	Динамізація образу	«Не зупинялась для Смерті»	Збереження пасивності

“I'm Nobod y” (№2 88)	Ніхто , Жаба, Болот о	Іронія, парадокс	Самоідент ифікація	«Я – Ніхто! А хто є ти?»»	Окличн ість, діалог	«Я? Я – ніхто. А ти?»»	Повтор, риторич ність
-----------------------------------	-----------------------------------	---------------------	-----------------------	------------------------------------	---------------------------	---------------------------------	-----------------------------

Аналіз фонетичного рівня перекладів демонструє, що українські перекладачі прагнуть знайти баланс між збереженням звукової організації оригіналу та створенням природного звучання українського тексту. При цьому часто застосовуються компенсаторні прийоми – втрата одних фонетичних особливостей компенсується посиленням інших звукових засобів, характерних для української поетичної традиції [44].

Лексико-семантичні трансформації в перекладах поезії Емілі Дікінсон на українську мову розкривають глибинні механізми перекладацької інтерпретації та демонструють різноманітні підходи до передачі смислових нюансів оригінальних текстів. Аналіз перекладів М. Габлевич та Н. Тучинської виявляє складну систему лексичних замінів та семантичних модифікацій.

Таблиця 2.3. Аналіз граматичних трансформацій та синтаксичних структур

Вірш	Грамати чні особлив ості оригінал у	Синтакси чні конструк ції	Перекла д Тучинсь кої	Тип трансформ ації	Перекла д Габлеви ч	Тип трансформ ації
“After great pain”	Past Simple, Perfect	Еліпсис	«Опісля мук лиш	Компресія	«По великом у болю	Розгортанн я

(№34 1)			зовні є чуття»		приходи ть»	
“Tell all the Truth ” (№11 29)	Імперати ви, інфініти ви	Паралеліз м	«Правди во розповіс ти все»	Модальна трансформ ація	«Кажі всю правду»	Збереженн я наказу

Метафорична система поезії Емілі Дікінсон становить складний комплекс образів, який при перекладі зазнає різноманітних трансформацій. Аналіз перекладів Н. Тучинської та М. Габлевич демонструє різні підходи до збереження та модифікації метафоричних конструкцій [44].

Граматична система поезії Емілі Дікінсон зазнає суттєвих трансформацій при перекладі на українську мову через фундаментальні відмінності морфологічної та синтаксичної будови двох мов. Аналіз перекладів М. Габлевич та Н. Тучинської розкриває закономірності таких перетворень. Артиклі, відсутні в українській мові, компенсуються іншими граматичними засобами.

Стилістична палітра поезії Емілі Дікінсон в українських перекладах демонструє багатоманітність підходів до відтворення оригінальних художніх засобів. Аналіз перекладів М. Габлевич та Н. Тучинської розкриває складну систему стилістичних трансформацій та компенсацій.

Інверсія як стилістичний прийом набуває додаткового значення в перекладах. У вірші “Drama's Vitallest Expression is the Common Day” №741 М. Габлевич використовує інверсійний порядок слів для підкреслення ключових

понять: «Найжиттєвіша із драм – / Цей звичайний день». Порушення звичного синтаксису створює емпатичний ефект.

Літота як художній засіб трансформується в перекладі “To make a prairie it takes a clover and one bee” №1755. М. Габлевич зберігає прийом зменшення через використання димінутивів: «Прерія – одна стеблина / Польової конюшини». Мініатюризація образів підкреслює філософську глибину вірша.

Таблиця 2.4 Аналіз ключових елементів авторського стилю Дікінсон у перекладах

Риса ідіостилю	Приклад з оригіналу	Переклад Тучинської	Переклад Габлевич	Ступінь збереження
Метафізичні роздуми	“I know that He exists” (№338)	«Я знаю – Він є»	«Він є, він вічно є»	Високий
Використання тире	“The Soul selects – her own Society –”	«Душа обере – свою громаду –»	«Душа – вибирає – світ»	Частковий
Парадоксальність	“I’m Nobody! Who are you?”	«Я – Ніхто! А хто є ти?»	«Я? Я – ніхто. А ти?»	Повний
Діалогічність	“Are you – Nobody – Too?”	«Теж Ніхто із темноти?»	«Ти теж Ніхто?»	Варіативний

2.3. Перекладацькі стратегії та їх результати

Принцип буквального перекладу демонструє свої обмеження при роботі з віршем “Drama's Vitallest Expression is the Common Day” №741. М. Габлевич намагається зберегти синтаксичну структуру оригіналу, що призводить до певної

штучності звучання українського тексту. Н. Тучинська обирає шлях творчого переосмислення, створюючи більш природний поетичний текст: «Найжиттєвіша із драм – / Цей звичайний день».

Таблиця 2.5. Порівняльний аналіз перекладацьких підходів до поезії

Е. Дікінсон

Назва та номер вірша	Оригінальний текст	Переклад Н. Тучинської	Тип перекладу	Переклад М. Габлевич	Тип перекладу	Збереження авторських особливостей	Ефективність перекладацького рішення
“I died for Beauty” (№449)	“I died for Beauty – but was scarce / Adjusted in the Tomb”	«Я за красу помер, та ледь / Зійшов у могилу»	Вільний з елементарними буквальними	«За красу вмирати / В могилі я зібрався»	Інтерпретативний	Тучинська зберігає ритміку, Габлевич – образність	Версія Тучинської ближча до оригіналу
“Tell all the Truth”	“Tell all the Truth but tell it slant”	«Правдиво розповісти все / Не краще б, покруж	Творча інтерпретація	«Кажі всю правду, та не прямо»	Майже буквальною	Тучинська додає питальну інтонацію,	Обидва варіанти виправдані

(№11 29)		лявши? »				Габлев ич зберіга є наказов ий спосіб	
-------------	--	-------------	--	--	--	---	--

Таблиця 2.6. Метрико-ритмічні характеристики перекладів

Вірш	Метрична схема оригіналу	Схема переклад у Тучинськ ої	Схема перекла ду Габлеви ч	Рими оригі налу	Рими в перекл аді Тучинс ької	Рими в перек ладі Габле вич	Збереже ння ритмічн ого малюнк у
“I’m Nobody” (№28 8)	Чотирист опний ямб	Чотирист опний ямб	Вільний вірш	aabb	aabb	abab	Тучинсь ка зберігає , Габлеви ч модифік ує
“After great pain”	Нерегуля рний метр	Дольник	П'ятисто пний ямб	abab	abab	abba	Різні підходи до метричн ої

(№34 1)							організа ції
------------	--	--	--	--	--	--	-----------------

Таблиця 2.7. Оцінка ефективності перекладацьких рішень у відтворенні поезії Е. Дікінсон

Складові поетики	Особливості відтворення Тучинською	Особливості відтворення Габлевич	Загальний результат
Метафізичні роздуми у “I died for Beauty” (№449)	Розширення образного ряду, додаткові конотації	Збереження лаконічності, буквальний переклад	Різні, але рівноцінно ефективні підходи
Парадоксальність мислення у “Tell all the Truth” (№1129)	Створення нової образності через питальні конструкції	Збереження наказового способу, точність перекладу	Комплементарні версії з різними акцентами
Релігійна символіка у “I know that He exists” (№338)	Універсалізація релігійних образів	Збереження метафізичної неоднозначності	Різні підходи до передачі духовного виміру
Емоційна напруга у “After great pain” (№341)	Посилення драматизму через синтаксис	Стриманість, формальність викладу	Різні способи передачі емоційного стану

Аналіз перекладацьких стратегій та їх результатів у відтворенні поезії Емілі Дікінсон українською мовою демонструє складну взаємодію різних підходів до передачі авторського стилю. Перекладачі М. Габлевич та

Н. Тучинська пропонують різні, але однаково обґрунтовані рішення для збереження поетичної форми та змісту оригінальних творів. М. Габлевич тяжіє до збереження лаконічності та експериментальної форми оригіналу, тоді як Н. Тучинська часто обирає шлях адаптації до української поетичної традиції. Обидва підходи демонструють свою ефективність у різних контекстах та для різних типів віршів. Особливо успішними виявляються компенсаторні прийоми при перекладі складних місць, де втрата одних елементів поетики компенсується посиленням інших. Культурно-специфічні елементи зазнають різного ступеня адаптації, створюючи багатий спектр перекладацьких інтерпретацій, що збагачують українську поетичну традицію.

Висновки до розділу 2

Дослідження перекладацької діяльності Н. Тучинської та М. Габлевич у відтворенні поезії Емілі Дікінсон засвідчило важливість їхніх внесків у розвиток української перекладацької традиції.

Різниця перекладацьких стратегій. Н. Тучинська демонструє адаптивний підхід до перекладу, намагаючись максимально наблизити тексти Дікінсон до української поетичної традиції. Її переклади часто відзначаються творчими інтерпретаціями, що надають текстам глибини через додаткові смислові відтінки. М. Габлевич, своєю чергою, тяжіє до буквального та лаконічного відтворення тексту, зосереджуючи увагу на точності змісту й форми.

Н. Тучинська часто розширює метафоричний ряд оригіналу, додаючи українські культурні конотації, як у перекладі вірша “Because I could not stop for Death” (№712). Її використання слова «повіз» для образу карети робить текст ближчим українському читачеві. М. Габлевич дотримується більшої точності в збереженні оригінальних образів, хоча це іноді призводить до втрати адаптивності тексту.

Адаптація стилю. Тучинська у своїх перекладах вдало передає іронію та гру слів, адаптуючи їх до українського контексту, як у вірші “I’m Nobody! Who are

you?”. Наприклад, її рядок «Теж Ніхто із темноти?» поглиблює оригінальну ідею. Габлевич, своєю чергою, зосереджується на збереженні лаконічності та прямолінійності, що дозволяє відтворити суворість та чіткість стилю Дікінсон. Передача емоційної напруги. У перекладі вірша “After great pain, a formal feeling comes” (№341) Тучинська використовує синтаксичну компресію для підкреслення емоційної стриманості, тоді як Габлевич додає формальності й плавності, які дещо пом’якшують драматизм.

Загалом, в цьому розділі представлена перекладацька діяльність Н. Тучинської та М. Габлевич розкриває два різні, але однаково ефективні підходи до інтерпретації поезії Емілі Дікінсон. Творча адаптація Тучинської дозволяє збагатити текст додатковими сенсами, тоді як точність і лаконічність Габлевич зберігають стилістичну чистоту оригіналу. Обидва переклади роблять важливий внесок у популяризацію творчості Дікінсон в українському літературному просторі.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

Поетичний переклад є надзвичайно важливим аспектом літературознавчих і перекладознавчих досліджень, оскільки він дозволяє читачам з різних культур знайомитися з поетичними шедеврами світової літератури. Переклад поезії, особливо такої багатогранної і філософської, як поезія Емілі Дікінсон, є винятково складним завданням, яке вимагає від перекладача не лише досконалого знання мови оригіналу і мови перекладу, а й уміння передати поетичну форму, образність, ритм, інтонацію і стилістичну своєрідність.

Емілі Дікінсон є однією з найбільш загадкових і самобутніх постатей американської літератури. Її поезія, побудована на парадоксах, мінімалізмі і символізмі, ставить серйозні виклики перед перекладачами. Однією з найскладніших проблем є передача її мовної стислості, образної насиченості та оригінального ритму, що часто порушує традиційні поетичні форми. Більше того, тексти Дікінсон сповнені багатозначних символів, алегорій та натяків, які

неможливо адекватно відтворити без глибокого занурення у контекст її творчості та особистого світу.

Важливою рисою поезії Дікінсон є її універсальність і водночас глибока інтимність, що дозволяє їй говорити на найпотаємніші теми людського існування. Переклад такої поезії потребує не тільки відчуття слова, але й інтуїтивного проникнення у суть її творчості. Це пояснює, чому різні перекладачі, працюючи над її текстами, часто дають кардинально різні інтерпретації одних і тих самих віршів.

На теренах української літератури особливий інтерес становлять переклади Емілі Дікінсон, виконані Н. Тучинською та М. Габлевич. Обидві перекладачки внесли значний внесок у популяризацію творчості Дікінсон серед українського читача, проте їхні підходи до перекладу мають свої унікальні риси.

Н. Тучинська робить акцент на збереженні форми і стилю оригіналу. Її переклади демонструють прагнення до максимально точного відтворення змісту, а також форми, ритміки та звукової організації тексту. Вона часто використовує архаїчні або стилістично забарвлені слова, щоб передати атмосферу часу і місце дії, у якому творила Дікінсон. Водночас, у перекладах Тучинської помітна тенденція до компромісу між формою та змістом: у випадках, коли ці два аспекти вступають у конфлікт, перекладачка віддає перевагу смисловій точності.

Тучинська уникає надмірної адаптації тексту до українських реалій, намагаючись залишити «чужорідність» оригіналу, що підкреслює унікальність стилю Дікінсон. Її переклади можна розглядати як академічні, адже вони більшою мірою орієнтовані на дослідників, ніж на широке коло читачів.

М. Габлевич, навпаки, робить наголос на художності і «співзвучності» тексту з українським читачем. Вона прагне до створення перекладів, які будуть зрозумілими і близькими українській аудиторії, зберігаючи при цьому атмосферу і основний сенс оригіналу. Її переклади відзначаються яскравою образністю, мелодійністю та легкістю сприйняття.

Габлевич часто інтерпретує вірші Дікінсон у більш вільній манері, іноді змінюючи ритм чи лексику, щоб забезпечити краще звучання тексту українською мовою. Це робить її переклади більш доступними для широкого загалу, проте інколи може призводити до певних втрат на рівні семантики чи стилістики оригіналу.

Обидві перекладачки працюють у різних стилістичних напрямках, і це пояснює розмаїття інтерпретацій творчості Дікінсон українською мовою. Переклади Тучинської ближчі до оригіналу, що особливо цінно для дослідників і літературознавців, тоді як переклади Габлевич орієнтовані на масового читача, прагнучи донести дух поезії через адаптацію до української ментальності.

Водночас обидва підходи мають свої обмеження. Переклади Тучинської можуть здаватися занадто «чужими» для читача, який очікує від тексту більшої емоційної відкритості. Натомість переклади Габлевич іноді критикують за надмірну свободу, яка може призводити до втрати певних нюансів оригіналу. Таким чином, ці два підходи є взаємодоповнювальними, а їх поєднання дає змогу отримати цілісне уявлення про творчість Дікінсон у контексті української культури.

Дослідження перекладів Емілі Дікінсон, виконаних Н. Тучинською та М. Габлевич, підкреслює важливість багатогранного підходу до поетичного перекладу. Їхня робота відкриває перед українськими читачами нові горизонти і дозволяє краще зрозуміти поезію Дікінсон через різні призми. Перекладачки демонструють, що немає універсального рецепту для передачі складної поезії іншою мовою. Кожен переклад – це окрема інтерпретація, яка залежить від творчого бачення перекладача, його мети, аудиторії та особистих уподобань. Такий плюралізм перекладів є важливим, адже дозволяє багатогранно розкривати творчість Дікінсон та надихає подальші дослідження у цій сфері.

SUMMARY

This work is devoted to the study of the theoretical and practical aspects of translating Emily Dickinson's poetry into Ukrainian. The study revealed that translating poetic texts is one of the most difficult areas of translation activity due to the need to preserve not only the content but also the artistic form, style, and emotional load.

The theoretical part of the work defines the specifics of poetic translation, emphasizing the difficulties in reproducing rhyme, rhythm, symbolism and lexical features. Special attention is paid to the work of Emily Dickinson, characterized by a unique style, unusual punctuation, imagery and symbolism. Her poetry is distinguished by its thematic depth, covering the themes of death, nature, religion and intimate experiences, which creates additional challenges for translators.

The uniqueness of Emily Dickinson's poems is still admired; her unique style will not leave anyone indifferent. A distinctive feature of her poems is a complex metaphoricality that is difficult to unravel at first glance. The prospect of further research into metaphorization is associated with disclosing the cognitive nature of metaphor in poetic discourse. So, the verbalization of the concepts of "life", "death", and "nature" metaphorically in Emily Dickinson's poems appear as a person, a living entity, who has emotions and certain behaviour. Also, the concepts of "death" and "nature" are metaphorically denoted as God, some mysterious figure that is necessarily present in nature and awaits you after death.

Analysis of research on this issue shows that the poetry of the 19th-century American poet Emily Dickinson is one of the best examples of English-language literature, which can serve as rich material for studying the means of reproducing symbols for a foreign-language audience. The poet's creative heritage, which consists of about two thousand poems, became public property and glorified E. Dickinson only after her death, making the poet a classic of American literature.

The study described in detail the complexity and peculiarities of translation in poetic works, analyzed in detail the theoretical and practical aspects of reproducing the linguostylistic features of Emily Dickinson's poetry using the Ukrainian language. A

strategy for translating symbols in poetry was developed, and their typology was presented. As a result of the study, the following conclusions can be drawn: to achieve equivalence in the translation of poetry, it is important for the translator not only to have a thorough knowledge of the foreign language, but also to study the author's idiolect, idiostyle, and cognitive style. These components are studied by involving verbal and conceptual aspects of the poetic text. In turn, the verbal component is studied at the graphic, morphological, lexical, and syntactic levels. By studying the linguistic features of Emily Dickinson's poetry, the main themes of her works were identified: man and nature, God and religion, death, loneliness, and love. With the help of historical and biographical research, the cause-and-effect relationships of this choice will be revealed. The study revealed the obstacles that translators faced when translating Emily Dickinson's poetry: first of all, the ambiguous meaning of the poems, which is difficult to interpret. Also, the difficulties of translation include her unique style, the rhyme of the poem, and the preservation of the original form of the author's text.

Overall, the study confirmed that the translation of Emily Dickinson's poetry is a difficult but promising task that opens up new opportunities for the Ukrainian translation school and literature.

Список використаних джерел

1. Анохіна Т. О. Корпусний лакунікон англомовної та україномовної картин світу : монографія. Суми : Сумський державний університет, 2018. 588с.
2. Безребра Н. Образи природи в поезії Емілі Дікінсон: семантикокогнітивний аспект. Гуманітарна освіта в технічних вищих навчальних закладах. Київ, 2005. Вип. 10. С. 111-119.
3. Безребра Н. Ю. Комплексний підхід до аналізу особливостей поетики Е. Дікінсон: теоретична значущість та перспективи дослідження. Проблеми семантики слова, речення та тексту: зб. наук. пр. Київ, 2005. Вип. 18. С. 168-176.
4. Белехова Л.І. Міфопоетика лірики Лесі Українки й Емілі Дікінсон / Лінгвокогнітивна поетологія: колективна монографія [ред. С.В. Волкова, О.С. Маріна, А.О. Цапів]. Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2018. Стор. 310 – 313
5. Боровинський І. М. Відтворення образної своєрідності поезій англійських та американських романтиків в українських перекладах: монографія. Київ: КНУ ім. Тараса Шевченка, 2011. 712 с.
6. Борсук М. Теми природи та смерті у поезії Емілі Дікінсон : веб сайт. URL: <https://naub.oa.edu.ua/temy-pryrody-ta-smerti-u-poeziyi-emili-d>. (дата звернення 25.12.2024)
7. Гайнічеру О. І. Поезія і мистецтво перекладу. Київ, 1990. 212 с.
8. Гольтер І. М. Складність та особливості перекладу в поетичних творах: майстерність перекладача. Науковий вісник Дрогобицького державного педагогічного університету ім. І. Франка. Серія : Філологічні науки. 2018. № 9. С. 56-60.
9. Даниленко, І. (2018). Особливості перекладу творів Емілі Дікінсон українською мовою. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія Філологія, 12. – Стор. 45 –53.

10. Демецька В.В. Теорія адаптації в перекладі : дис. на здобуття наукового ступеня доктора філологічних наук: 10.02.16 – Київський університет імені Тараса Шевченка. Київ, 2007. С. 2.
11. Дікінсон Е. Лірика / Емілі Дікінсон : [пер. з англ., упоряд. та передм. С. Д. Павличко]. –К. : Дніпро, 1991. –301 с.
12. До питання відтворення жанру в поетичному перекладі : веб сайт. URL : <http://oldconf.neasmo.org.ua/node/3073> (дата звернення 15.11.2024)
13. Емілі Дікінсон: веб сайт. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Емілі_Дікінсон (дата звернення 15.11.2024)
14. Емілі Дікінсон. Послання до світу : веб сайт. URL: <https://tekstover.in.ua/3422/> (дата звертання 18.11.2024)
15. Емілі Елізабет Дікінсон : веб сайт. URL : <https://www.ukrlib.com.ua/bio-zl/printit.php?tid=5529> (дата звернення 17.11.2024)
16. Єщенко Т. А. Лінгвістичний аналіз тексту. Київ : Академія, 2009. 205 с
17. Івахненко А. О. Деякі особливості використання теми природи в поезії Емілі Дікінсон. Трансформація соціальних функцій освіти й методів навчання: виклики і перспективи у ХХІ столітті. Харків, 2021. Стор. 219 –230.
18. Кикоть В. Промені самотності: поезії, переклади. Черкаси: Сіяч, 2018. 136 с.
19. Костюк О. О. Стилiстичнi особливостi поезiї Емiлi Дiкiнсон. Студентськi науковi записки. Серiя: Фiлологiчна. 2011. Стор. 78 –80.
20. Кочан І. М. Лінгвістичний аналіз тексту. Київ : Знання, 2008. С. 11–19.
21. Красуля А. В., Кримова А. В. Елімінування лінгво-та соціокультурної лакуарності в аудіовізуальному перекладі (на матеріалі британських серіалів). Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер. : Філологія. 2019, № 42, том 3. С. 55–58.
22. Марченко, О. (2020). Емілі Дікінсон і трансценденталізм: філософські засади поетичної творчості. Літературознавчі студії, 7, стор. 78–84.

23. Медведєва, Е. В. Рекламна комунікація / Є. В. Медведєва. –М., 2008. -280 с.
24. Морфологічна класифікація мов : веб сайт. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Морфологічна_класифікація_мов (дата звернення 12.12.2024)
25. Некряч Т., Чала Ю. Через тернії до зірок: труднощі перекладу художніх творів / Т.Є.Некряч, Ю.П.Чала // навчальний посібник: для студентів перекладацьких факультетів вищих навчальних закладів. –Вінниця: НОВА КНИГА, 2008. –200с.
26. Образи природи в поезії Емілі Дікінсон: семантико-когнітивний аспект. Гуманітарна освіта в технічних вищих навчальних закладах: зб. наук. пр. Київ: КНАУ, 2005. Вип. 10. С. 111-119.
27. Особливості перекладу ідіом :веб сайт. URL: <https://profpereklad.ua/osoblivosti-perekladu-idiom/>(дата звернення 15.11.2024)
28. Особливості редагування перекладу поетичних творів в українській мові : веб сайт. URL: <http://oldconf.neasmo.org.ua/node/2523> (дата звернення 13.11.2024)
29. Панасенко К.О. Аналіз адекватності відтворення символіки вірша Емілі Дікінсон «The Soul selects her own Society» у перекладі / К. Панасенко // Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Серія : Філологічні науки. Мовознавство. – Луцьк, 2014. – № 4. – С. 224–228.
30. Пермінова А. В. Відтворення англійської сенсорної лексики в українських віршових перекладах: дис. ... канд. філол. наук. Чернівці, 2003. 234 с.
31. Поетичний переклад : веб сайт. URL : https://stud.com.ua/67961/literatura/poetichniy_pereklad (дата звернення 11.11.2024)
32. Позіхайло, А. А. (2019) Образні засоби поезії Е. Дікінсон у поетичному перекладі. Актуальні проблеми природничих і гуманітарних наук у дослідженнях молодих учених «Родзинка – 2019» / XXI Всеукраїнська наукова конференція молодих учених. Стор. 500 –502.

33. Пушик Н. В. Особливості перекладу художніх творів // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія. 2022 № 54, Стор. 208-211
34. Рильський М. Т. Зібрання творів: у 20-ти томах / М. Т. Рильський. –Т. 16. – К. : Наук. думка, 1987. –С. 339--340.
35. "Смерті закарбувалися на мені. Перш ніж оговтувалася від однієї, приходила інша" :веб сайт. URL: https://gazeta.ua/articles/history-newspaper/_smerti-zakarbuvalisya-na-meni-persh-nizh-ogovtuvalasya-vid-odniyeyi-prihodila-insha/1001895 (дата звернення 16.11.2024)
36. Содомора, А. (2015). Наодинці зі словом: Есеї, переклади, роздуми. Львів: Видавництво Старого Лева.
37. Стилiстичнi прийоми в авторському стилi Емiлi Дiкiнсон як провiдний аспект образу автора. Проблеми семантики, прагматики та когнiтивної лiнгвiстики: зб. наук. пр. Київ: КНУ ім. Т. Г. Шевченка, 2005. Вип. 7. С. 5-10.
38. Фоміна Л. В. Методичні рекомендації з дисципліни «Особливості перекладу художніх творів» для студентів заочно-дистанційної освіти спеціальності «Переклад» / Упоряд.: Л. В. Фоміна. Д. : Державний ВНЗ «Національний гірничий університет», 2015. –164 с.
39. A dictionary of symbols: Second edition / J. E. Cirlot. –London: Routledge & Kegan Paul, 1971. – 419 p.
40. Ajtony Z. Taming the Stranger: Domestication vs Foreignization in Literary Translation. Acta universitatis sapientiae, philologica. 2017. Vol. 2, no. 9. Pp. 93–105.
41. Alipurduar Mahila Mahavidyalaya Emily Dickinson as a Poet of Nature&Love / Alipurduar Mahila Mahavidyalaya// International journal of English language. – 2009.
42. Ashraf Ayesha Representation of Death in Poems of Emily Dickinson and Robert Frost: A Stylistic Analysis Because I could not Stop for Death / A. Ashraf // American International Journal of Contemporary Research.-2015 –Vol.5. –Pp. 53 –58.

43. Benfey, C. (2004). *Emily Dickinson: Lives of a poet*. London: Weidenfeld & Nicolson.
44. *Emily Dickinson in Ukrainian*. Angelfire: Welcome to Angelfire. : веб сайт. URL: <https://www.angelfire.com/tn/tysovska/dickinukr.html> (дата звернення 28.11.2024)
45. *Emily Dickinson (1830-1886) Poems* : веб сайт. URL : <https://classichome.org.ua/virshi/> (дата звернення 17.11.2024)
46. *Emily Dickinson's Life*: веб сайт. URL : http://www.english.illinois.edu/maps/poets/a_f/dickinson/bio.htm (дата звернення 13.11.2024)
47. Ford Thomas W. *Heaven Beguiles the Tired: Death in the Poetry of Emily Dickinson*. University of Alabama Press. 1966. p. 208
48. Gundale Maroti Pralhadrao *Death Theme in the Poetry of Emily Dickinson* / M. P. Gundale // *Reviews of Literature*.-2014.-Vol.1. – Pp. 2 – 4.
49. Habegger, Alfred. *My Wars Are Laid Away in Books: The Life of Emily Dickinson*. New York: Random House. 2001. p.739
50. Hübnerová P. The 'Butterfly' in the Poetry of Emily Dickinson 'Motýl' v Poezii Emily Dickinson : дис. філ. наук : Filozofická Fac / Hübnerová Petra – Prag, 2013. – 58 p.
51. Johnson, Thomas H. (ed.). *The Complete Poems of Emily Dickinson*. Boston: Little, Brown & Co. 1960. p.770
52. Kirk C. A. *Emily Dickinson: A Biography*. London: Greenwood Press, 2004. 168 p.
53. Lefevere A. *Translating poetry: Seven strategies and a blueprint*. Assen : Van Gorcum, 1975. 127 p.
54. *Literature and Language. American Literature: Annotated Teacher's Ed. / Senior Consultants: A.N. Applebee et al. –Evanston: McDougal: Littell, 1992. –1066 p.*
55. Mason, Janet. «The American Sappho: In Pursuit of a Lesbian Emily Dickinson». *Harrington Lesbian Fiction Quarterly*, 3(3), Sept. 2002, p. 91.

56. "Open Me Carefully: Emily Dickinson's Intimate Letters to Susan Huntington Dickinson". 1998. p.315
57. Parker Peter "New Feet Within My Garden Go :Emily Dickinson`s Herbarium" . 2007
58. Pickard John B. Emily Dickinson: An Introduction and Interpretation. New York: Holt, Rinehart and Winston. 1967. p.140
59. Sewall, R. B. (1974). The life of Emily Dickinson. Cambridge, MA: Harvard University Press.
60. Smith Martha Nell. Rowing in Eden: Rereading Emily Dickinson. Austin, Texas: University of Texas Press.1992. p.300
61. The complete poems of Emily Dickinson. Little, Brown and Company (USA) Limited. – 1960. – 770p.
62. Vendler, H. (2010). Poems, poets, poetry: An introduction and anthology (3rd ed.). Boston: Bedford/St. Martin's.
63. Walsh. John Evangelist. The Hidden Life of Emily Dickinson. New York: Simon and Schuster. 1971. p.286
64. Wolff Cynthia Griffin. Emily Dickinson. Reading, Massachusetts: Addison-Wesley. 1998. p.654
65. Woods-Marshall, p. (1995). Emily Dickinson and the transcendental imagination. New York: Scholars' Press.